

PERIÒDICH QUINZENAL, ARTISTICH, LITERARI Y CIENTÍFICH

Any IV

Barcelona 15 de Juny de 1883

Núm. 88

Se publica 'ls dias 15 y últim de cada mes					Fundador: Carlos Sanpons y Carbó	Se publica 'ls dias 15 y últim de cada mes		
PREUS DE SUSCRIPCIÓ	ANY	SEMESTRE	TRIMESTRE	MES	DIRECTOR	PREUS DE SUSCRIPCIÓ PAGANT EN OR	ANY	SEMESTRE
Espanya	60 rals	32 rals	18 rals	6 rals	FRANCESCH MATHEU	Cuba y Puerto-Rico	5 pesos forts	3 pesos forts
Païssos de l' Unió Postal	80 »	44 »	24 »	»	Redacció-Administració: Jovellanos, 2, pral.	Filipinas, Méjich y Riu de la Plata	6 »	3'50 »
Se paga per endavant. — Números solts 4 rals						Y en los altres païssos, los preus d' Espanya y además lo franqueig		

SUMARI

TEXT. — Crònica general, per Jascinto La-porta. = *Nostrés grabats*, per Eduart Tàmaro. = *En Joseph Franquesa*, per L. Mercader. = *Lo bruel de Castelló* (poesia), per Damás Calvet. = *La Mercé*, per Enrich de Fuentes. = *Discurs presidencial de la festa dels Jochs Florals d' aquest any*, per Manel Milá y Fontanals. = *Los poetas á la Verge de Montserrat* (poesia), per Jascinto Verdagner. = *Reynals y Rabassa* (continuació), per Manel Durán y Bas. = *Cansó de primavera* (poesia), per Gonzalo Vehils. = *Comissió Central Executiva del monument á Colon*. = *Teatres*, per J. M. Pascual. = *Certámens*.

GRABATS. — *Los Mestres en Gay Saber*. D. Joseph Franquesa y Gomis, per P. Ross. = Paris. *Salon de 1883*. *Salomé*, quadro de Barlés, dibuix del mateix autor. = *L' estat major austriach devant del cos de Marceau*, quadro de Muraud. = *Monument á Colon*. *Concurs d' escultura*. Bocetos de Alentorn, Atché, Bofill, Carbonell, Carassó, Font, Fuxá, Gamot, Llimona, Vallmitjana Abarca (A), Vallmitjana (V) y Vilanova. = *La senyoreta donya Maria Lluisa Guerra*, jove pianista, per P. Ross. = *Creu bizantina de Bagá*. = Valencia. *Porta en lo palau dels comtes d' Albalat*.

LOS MESTRES EN GAY SABER

D. JOSEPH FRANQUESA Y GOMIS
Proclamat en los Jochs Florals d' aquest any

que haja assistit á ses representacions, així com lo que haja merescut la companyia portuguesa, en que hi figura una tan notable actriu com la senyora Lucinda Simoes, tot aixó es tasca reservada á un altre cronista que cuydará de presentarla als lectors més ben disposada de lo que jo podría ferho.

**

Lo mencionat artista senyor Valero, lo degá dels actors espanyols, fou obsequiat lo dia 4 ab un thé en que hi prengueren part unes cent persones entre les que hi tenian bona representació les lletres y les arts. Iniciá 'ls brindis lo senyor Vidal y Valenciano (Don Eduart), brindant á continuació 'ls senyors Zamora Caballero, Roca y Roca, Bethancourt, Litran, Passarell, Bohigas, Riera y Bertran, Bonaplata, Goula y Orriols; lo senyor Angelon al resumir los brindis manifestá que poques vegades podia reunir un bon número de persones de totes procedencies, fóra de actes com aquell que s' estava realisant y digué que Catalunya saludava y admirava al ilustre actor y 'l rebia com á un dels homes més apreciats de son segle. Entre mitx dels brindis van llegir estimables poesies los senyors Godó, Palau y Carreras, arrancant als oyents entusiastes mostres de apro-

CRÓNICA GENERAL

Lo que podría donarme més abundosa materia pera cumplir la crònica de aquesta quinzena es justament lo que haig de deixar córrer porque ja hi há qui ab més coneixement de causa té l' encárrech de parlarne en una secció especial; me referesch á les noticies teatrals. La despedida de la companyia de 'n Mario, la vinguda de 'n Valero, de 'n Vico y de 'n Calvo y 'l concepte que de tan estimables artistes pot formarse 'l

bació. Al final s' aixecà 'l senyor Valero, qui manifestà, visiblement conmogut, que may havia sentit durant sa llarga carrera artística una satisfacció tan completa com la qu' en aquells moments experimentava, y acabà dient: «crech avuy que só jove y he tractat de guardar lo cor pera vosaltres; jo no sé parlar, jo sé sentir y plorar ilágrimes. d' agraïment; no faig comedies, perque aquestes les faig en la escena; vos repartiré mon cor, pero deixáumen un tros pera mon fill, qu' es catalá»; finalment, brindá pe 'ls distingits actors senyors Mario, Vico y Calvo.

Així 's terminá aquella demostració de la merescuda estima en que 'ls escriptors y artistes de Barcelona tenen al célebre actor, honra del teatre espanyol.

**

La notícia de sensació d' aquests dies ha estat la que fa referència al viatge d' una distingidíssima dama de la Cort. Sobre 'ls motius y objecte del tal viatge, 'ls diaris de Madrid han deixat anar conceptes molt estrambótichs, y han dit pot ser bon xich més de lo que la prudencia aconsellava; d' aquí vé que, segons tinch entés, del no haver sapigut callar ja algú 'n gemega, ó si no 'n gemega s' ha exposat á perills que jo haig d' evitar, no ficantme en llibres de cavalleries, y fent aquí punt final pera parlar d' altres coses.

**

Lo Centre Catalá convoca un Congrés Catalanista pera discutir y votar lo programa del catalanisme preparat per medi de discussions públiques y solemnes. La Comissió Organitzadora diu entre altres coses en sa convocatoria: «La celebració del 25^m aniversari de la institució dels Jochs Florals, indica ben clarament que 'l nostre renaixement ha arribat á sa major edat, y que es ja hora de pensar seriament en treballar per traduhir en fets positius las aspiracions y esperansas del nostre poble, cantadas per sos poetas. L' amor á la terra ha de convertirse en actiu. Al període de las negociacions y dels ideals vagorosos (¿qué?) ha de seguir lo de las afirmacions concretes, clara y catalanament expressadas. Aném á entrar de plé en la activitat de la vida pública, y aspirém á influir eficazment en la sort de la nostra Catalunya, desde fá alguns sigles ben desgraciada.»

Es d' aplaudir lo bon intent del Centre Catalá y m' agradaría que anés bé la cosa, però tinch por de que no hi vaja tant com s' esperan los optimistes. Per moltes rahons veig difícil que dongan resultats certs plans, que per més que 's calculen y per més que hi posen lo coll persones de valer, poques vegades reixen. De totes maneres, voldría que l' experiència no vingués á donarme la rahó aquest cop.

Visquéu y vejám.

**

A falça d' altres notícies copiaré les que dona un periódich de Madrid, referents á la familia d' un fill de Galicia, que ha arribat ara fa poch d' América. Lo tal senyor, don Lucas Negreiras, va marxar fa 72 anys de la seva terra, va seguir tota la América y s' establí á Boston com á magatzemista de cuyros. Sa primera muller, espanyola, li concédí onze fills en set parts, morint de resultes del últim, (que fou part triple). Dinou fills en tretze parts va tenir la segona muller del senyor Negreiras, que era cubana y visqué 18 anys á comptar del casament. Ab la tersa muller va aumentar la descendència del bon gallego en set fills més, entre 'ls que n' hi hagué dos parells de bessons. Lo

fill més jove nasqué l' any 1864, quan son pare tenia ja 74 anys. Lo número dels nets y netes pujá á 81 y 'l més gran de tots té 47 anys, que son 28 anys més que 'l darrer fill de son avi.

Lo senyor Negreiras té actualment 93 anys y un capital de prop de onze milions; es fort, no té cap xacra, y diu que fa cada dia tres hores de camí; si no li vé cap desgracia imprevista, sembla qu' encara hi ha home per molt temps.

Ha vingut á Espanya 'l senyor Negreiras acompanyat de sos descendents, en número de 197, en un vapor de sa propietat, essent capitá del mateix un net seu, que té la carrera de náutica; en aqueixa llarga descendència hi ha de tot: metjes, advocats, enginyers, comerciants, etc. De molts anys ensá es rara la setmana que 'l senyor Negreiras no veu aumentada sa familia, y hi ha hagut mes (Setembre de 1874) que en ella s' han registrat 23 naixements.

Jo ja no 'n diria una familia de la del ferm gallego; alló ja gayre bé es una nació, un poble, una rassa.

**

Les festes de la coronació del Czar de Russia han estat espléndides com era de suposar; s' ha complert perfectament lo programa fixat, les funcions de tota mena han estat lluhides, los ápatos han anat grassons, l' emperador s' ha passejat pe 'ls carrers de Moscou y 'l poble l' ha victorejat ab entusiasme, sens que haja vingut cap entremaliadura dels nihilistes á trencar la general alegría de la ciutat.

¡Tant de bo que s' hagués acabat aquella alarma constant en que viu temps ha la gent pacífica de Russia!

**

Sembla que la qüestió entre 'ls propietaris y treballadors del camp de Jerez s' ha arreglat á la fi, y ja s' ha comensat la segada; no essent ja necessaries les tropes que 'l ministre de la Guerra havia enviat allá pera fer aqueixa operació agrícola, han rebut orde de tornar á sos cossos respectius.

Més val així. Pasarém una temporadeta més de calma, fins que 's torne á parlar de la *Ma Negra*, que per ara sembla que no dona senyals de vida.

JASCINTO LAPORTA.

NOSTRES GRABATS

D. Joseph Franquesa y Gomis

Al donar á llum *L' ILUSTRACIÓ CATALANA* lo retrato de son antich colaborador y estimat company de redacció, don Joseph Franquesa y Gomis, ho fá ab motiu d' haver sigut proclamat enguany Mestre en Gay Saber, continuantse ademés en lloch separat algunas apuntacions biográficas.

Paris. Salon de 1883.—Salomé, quadro de Barlés

Molts elogis ha merescut aquesta mitja figura que representa á Salomé, la filla mimada de Herodias, que fou part principal, inseguint la insinuació de sa mare, pera que fos degollat St Joan Batista.

Barlés, jove de uns setze anys, ha demostrat ja notable disposició pera son art, puig després d' haver estudiat á Barcelona ab lo malograt Simon Gomez, qui havia sigut deixeble de Cabanel, passá á Paris, y allí posantse també á la escola d' en Cabanel, l' any 1881 guanyá lo primer premi de dibuix y l' any 1882, lo primer

de pintura, logrant ingressar per aquests mérits en las primeras Academias de Paris, com singular escepció per rahó de sa curta edat.

Tenim entés que á no tardar exposará lo mencionat pintor algun nou quadro en aquesta ciutat y pera llavors nos reservem parlar especialment de sas qualitats.

L' estat major austriach devant del cos de Marceau

Recordem encara ab gust la gran impressió que causá aquest quadro á l' exposició de Paris de 1877, ahont guanyá la medalla d' honor.

Son autor Mr. G. Mauraud, guanyá un renom privilegiat, y justifica lo sol efecte general del quadro lo gran aplaudiment que conquistá, degut á la bona disposició del assumpto y á la notable correcció de las figuras.

Lo brau general húngaro Marceau, que havia donat tant que fer als exércits de Napoleon primer, y que estava pròxim á conduhir als exércits austriachs á una senyalada victoria, súbitament ferit de gravetat, morí en lo camp de batalla.

Inmediatament fou conduhit á una modesta casa, no llunyana, y una volta replegadas las tropas, tot l' Estat Major austriach acudí á rendir homenatge d' admiració al intrépit general.

Cenyida la faixa sobre lo dorman, calçadas las manoplas, ab lo sabre á la má y lo cap descubert, lo cadavre de Marceau está imposant en son modest llit de mort, resguardat per un plegadís biombo en son capsal, y allí se mira voltat per sos amichs més íntims, que no saben consolarse de sa pérdua.

Als peus del llit lo Feldz-mariscal li fá lo més reverent acatament, altre vell Mariscal que vá á reunírseli, manifesta en lo contret de sos llabis lo sentiment que l' embarga, y 'ls demés oficials generals y ajudants de dit Estat Major, tots ab igual respecte y ab comuna emoció, esguardan las despullas de son estimable y admirat company.

Sens rebuscament, ab una atenció discretíssima pera trobar lo natural, y ab una finor de execució la més recomenable, Mauraud ha fet interessant y original tan trista escena, per desgracia prou freqüent en los camps de batalla, y ha conseguit enriquir la galería de quadros històrichs ab una composició justament elogiada.

Monument á Colon.—Concurs d' escultura

A fi de no desvirtuar en rés lo Dictámen del Jurat, respecte al mérit absolut ó relatiu dels diferents projectes presents en lo Concurs de bocetos esculptòrichs pera lo monument á Colon, nos referim al mateix dictámen que copiem íntegre, persuadits per altra part de que ha d' ésser gran l' esment que 's posse pera una obra dedicada al gran geógrafo y emprendedor genovés.

La Srta. D.ª María Lluisa Guerra, jove pianista

La nena María Lluisa Guerra, de sols dotze anys d' edat, qual retrato reproduhim, no hi há que dir, entesos sos actuals avensos, que desde sos primers anys de rahó, manifestá gran disposició pera l' art musical; sos pares, qu' ho reconegueren, li facilitaren tots los medis pera que cultivantlo progressés, arribant á ésser una artista. En diferents ciutats estrangeras ha cultivat la nena Guerra ab assiduidat sos estudis y últimament, havent encomanat sos pares al reputat mestre Vidiella l' educació musical de sa filla, han ficsat sa residencia á Barcelona, hont, gracias al art de son mestre, ha sofert en un any la dexebra un cambi complet, logrant un grau de perfecció raríssim á sa edat y sobretot una comprensió y bon gust esquisits, com ho

ha dat á coneixer ara poch en lo concert donat en lo saló de casa Bernareggi per los deixebles del Sr. Vidiella.

Guerra, ha donat probas seguras de que será una gran notabilitat en sa esfera.

La Creu de Bagá

Aquesta vila, qu' es la antiga *Bacasis* de Ptolemeo, situada entre Berga y Urgell, fou lo cap de las baronías de Pinós y de Mataplana, avuy subjectes als Duchs de Medinaceli.

En sa bona iglesia parroquial d' estil bizanti, se guarda entre sas millors alhajas, la creu bizantina de la que, seguint al P. Fidel Fita, donarem algunas indicacions.

Lo dibuix que reproduhim, comentat també y donat á l' estampa per lo senyor Sampere y Miquel, representa fidelment aquesta creu de plata daurada, la qual té engastat en la cara anterior un reliquiari pera un fragment de la Vera-Creu, llegintse en los extrems *Creu de Christ Nostre Senyor*. En lo centre hi ha la quintilla en senaris jambichs, que traduhida lliurement diu aixís:

*Lo tros de la Vera-Creu, en la que tú nú,
despullas al dimoni — Etern Salvador, omnipotent
Verb de Deu — havent revestit de nou
ab immortalitat als mortals — rodejavan de
un reliquiari de plata daurada — aquells que
han sigut captivats pera la salvació que tu donas
y es la única.*

L' estil y metre d' aquesta inscripció, afegeix lo P. Fita que tenen molta semblansa ab la del reliquiari de Limburg, essent probable que los noms dels que feren treballar aquesta creu, estarian marcats sobre la tapa de son estotx, per desgracia perdut.

Conjectura també, que aquesta joia artística, vingué á Catalunya per rahó del viatge fet á Jerusalem per lo bisbe de Vich, Arnulf, y que aquest tal vegada la portava sobre lo pit, ó la empunyava, quan fou ferit greument ab molts altres, á la batalla de Córdoba l' any 1000, llegintse en son epitafi:

*Casu mortis est attractus paganorum ictibus;
Nam in bello Cordubensi cum pluribus aliis
Morte ruit ensi
Erant ami mille decem post Chriti præsepia,
Quando dedit isti necem prima lux septembria*

Per lo exposat se pot entendre de quant interés es la conservació d' aquesta creu, que forma escullit aplech ab las pocas alhajas de mérit que 's conservan á Catalunya, d' aquella remota época.

Valencia.—Porta en lo Palau dels Comtes d' Albalat

Mostra de las últimas guspiras del art gòtich, influhit per las auras dels arts del renaixement y arabesch, tal es aquesta porta, altra de las que enriqueixen lo antich palau dels Comtes d' Albalat y que adornan la ciutat de Valencia, rica no sols en galas de la naturalesa, sinó també en notables monuments artístichs.

L' arch conopial en tot son desenrotllo, la forma angular que uneix l' arch superior ab lo inferior, l' enquadrament general de la porta, perfectament rectangular y sas llegendas entorn d' uns emblemas de familia, tot concorria á donarli un particular sello típic, y es major sa originalitat al combinarse ab las impostas que presentan un motlluratje, copia perfeta d' algunas obras consemblants de estil árabe granadí.

EDUART TÁMARO.

EN JOSEPH FRANQUESA

No es pas lo nostre intent escriure una biografía del més novell dels mestres en *gay saber*; aném tan sols á cumplir la honrosa tasca que 'ns encomana la direcció d' aquest periódich de donar algunas noticias del llorjat poeta y surgir ab la pressa qu' es de rigor, donat lo temps curtíssim de que podém disposar, un petit article que acompanye al retrato de la plana primera del present número.

En Franquesa es de tots los mestres lo més jove; li mancan encara més de dos anys pera arribar á la edat que 'n diuhen poéticament parlant *la dels amarchs desengany's*, (com si aquests no 's coneguessen en las tres décadas primeras de la vida).

Estudiá 'l batxillerat en l' Institut de Barcelona, y després en la nostra Universitat va cursar la carrera de filosofia y lletras, rebent lo grau de llicenciat l' any 1874. Durant sos estudis havia fet coneixensa ab alguns entusiastas cultivadors de la poesia, y ajudant aquesta circumstancia al impuls de sa natural vocació, lo aprofitat estudiant comensá á ensajar sa ploma, escrivint alguna comedieta catalana en la que 's transparentava no escás coneixement del teatre, assombrosa facilitat en versificar y no poch enginy en fer parlar als personatjes d' una manera conforme ab son caràcter y propia pera moure la rialleta en los llabis del espectador; d' aquests fruyts primerenchs del jove poeta no 'n van haver esment més que alguns pochos amichs de molta confiança, entre 'ls quals té l' honor de comptarshi 'l qui escriu aquestas ratllas; may va intentar en Franquesa fer representar aquellas senzillas obras dels primers temps de sa vida literaria, perque ell mateix se sentia inclinat á considerarlas com á insignificants ensaigs, al revés de lo que creyam sos amichs, més disposats que ell á reconèixer lo mérit dels més senzills treballs del simpáich poeta. Nosaltres creyam que 'n Franquesa hauria escullit lo teatre per camp de sas conquistas literarias, però ell va deixar lo camí comensat y enfilá per un altre; la poesia lírica 'l tentá y sa primera composició, escrita pera posarla en música un aprenent, molt aprenent á las horas, feya endevinar ja al més curt de vista, que brotava un poeta de forsa, un poeta que no havia de parar fins á obrirse pas entre 'ls que figuravan com á estrelles de primera magnitud en lo cel de la nostra poesia. Ab aquella composició 's va donar á conèixer del públich, estampantla en lo primer número de *La Llar*, periódich del que 'n saben ja l' historia 'ls nostres lectors, y que si no tingués altres mérits, tindria sempre 'l d' haver publicat los primers treballs literaris del nostre inspirat poeta, entre 'ls quals bé mereix citarse *La Cansó del fosser*, qu' en concepte nostre val un xich més que molts de las que 's coneixen dels més reputats poetes catalans.

En los Jochs Florals de 1876 va obtenir en Franquesa la primera de las distincions que ha merescut en los certámens públics; sa poesia *Esplay*, premiada ab accésit, no té pot ser gran novetat en lo plan, però es sentida y bastant correcta; *La anada á Montserrat*, distingida ab lo primer accésit á la *flor* en l' any següent, ja deixá veure que 'l novell escriptor havia donat un gran pas; no val menys que aquesta la *Tardor*, premiada ab un segon accésit en los Jochs Florals de 1878. Un any després sorprenia 'n Franquesa als que encara no havian pogut judicar lo seu talent, ab una valentíssima composició que meresqué l' en-

glantina d' or; ¿quí no reconeix ara tot lo que val un poeta qu' escriu estrofas com las del *Montgrony*? Cada any anava 'n Franquesa afegint un nou lloer á sa corona: en los Jochs Florals de 1880 obtenia la *flor natural* ab *La Pubilla*, composició fresca, aixerida, simpática y correcta, que apart de la distinció que meresqué del Consistori, doná al poeta l' incomparable goig d' oferir un trono á la qu' era ja reyna del seu cor y fou poch després sa carinyosa esposa.

Durant lo mateix any 1880 lo distingit poeta va tenir la direcció de LA ILUSTRACIÓ CATALANA, fins que altrás més precisas atencions l' obligaren á deixar aquest càrrech.

En 1881 se va graduar de doctor en filosofia y lletras en la Universitat Central, llegint ab tal motiu un notable discurs sobre «Ausias March, sa vida y sas obras», que francament nos dol no veure publicat encara y judicat com se mereix.

Com si diguessem per no perdre la costum, va obtenir lo primer accésit á la *viola* en los Jochs Florals del any passat, ab sa magnífica poesia *Lo vol de l' águila*, y enguany ab sa oda *Als Pirineus* completa sa garba de flors, com diria un elegant poeta y crítich de Fransa, y es proclamat *mestre en gay saber*. Ell tanca la llista dels que han guanyat aquest honrós títol en los 25 anys que compta la nostra poética festa; en Franquesa ha vist complert lo seu desitx, alguna vegada manifestat en conversa ab los amichs íntims.

De totas las distincions que ha obtingut lo nou *mestre* en diferents certámens ja no 'n parlém, perque l' historia fora llarga y no cal afegir res á lo que havem dit pera que 's pugja judicar sens altres datos si té 'n Franquesa sobradas forsas pera véncer ahont se vulga que 's convidé als poetes á disputarse la victoria.

En Franquesa es un poeta que ha tractat tots los géneros y en tots ha acreditat sas extraordinarias aptituts; en las descripcions es sa musa un devassall d' imatges, ara grandiosas y enlluernadoras, ara frescas y aixeridas, segons com escau al assumpto de l' obra; es elegant y dols unas vegadas, altrás noble y sever ó áspre y ferreny, però sempre son llenguatge es catalá de bona mena y son estil porta 'l segell de personalitat que no 's pot amagar.

No es pas ocasió aquesta pera judicarlo, ni mereix que ho fassa un crítich tan poch autorisat com es l' autor d' aquestas ratllas, escrites á corre cuyta, ab lo sol intent que al comensar la tasca havem apuntat en descárrech de la nostra conciencia.

No ha de mancar qui cuyde de cumplir aquesta tasca ben aviat, puig sabem qu' está preparant en Franquesa la publicació d' un llibre de poesies bucólíques ab lo títol de *Verol*, de les que havem tingut ocasió de llegirne algunes, y sabem també que no deixa de la má un poemeta que de segur ha de venir á confirmar lo favorable concepte que 's té guanyat lo nostre poeta.

L. MERCADER.

LO BRUEL DE CASTELLO (1)

I

—Tres nius d' aucells de presa (2)
s' aixecan mar endins,
y per' cassar gavinas
s' arriscan fins assí.

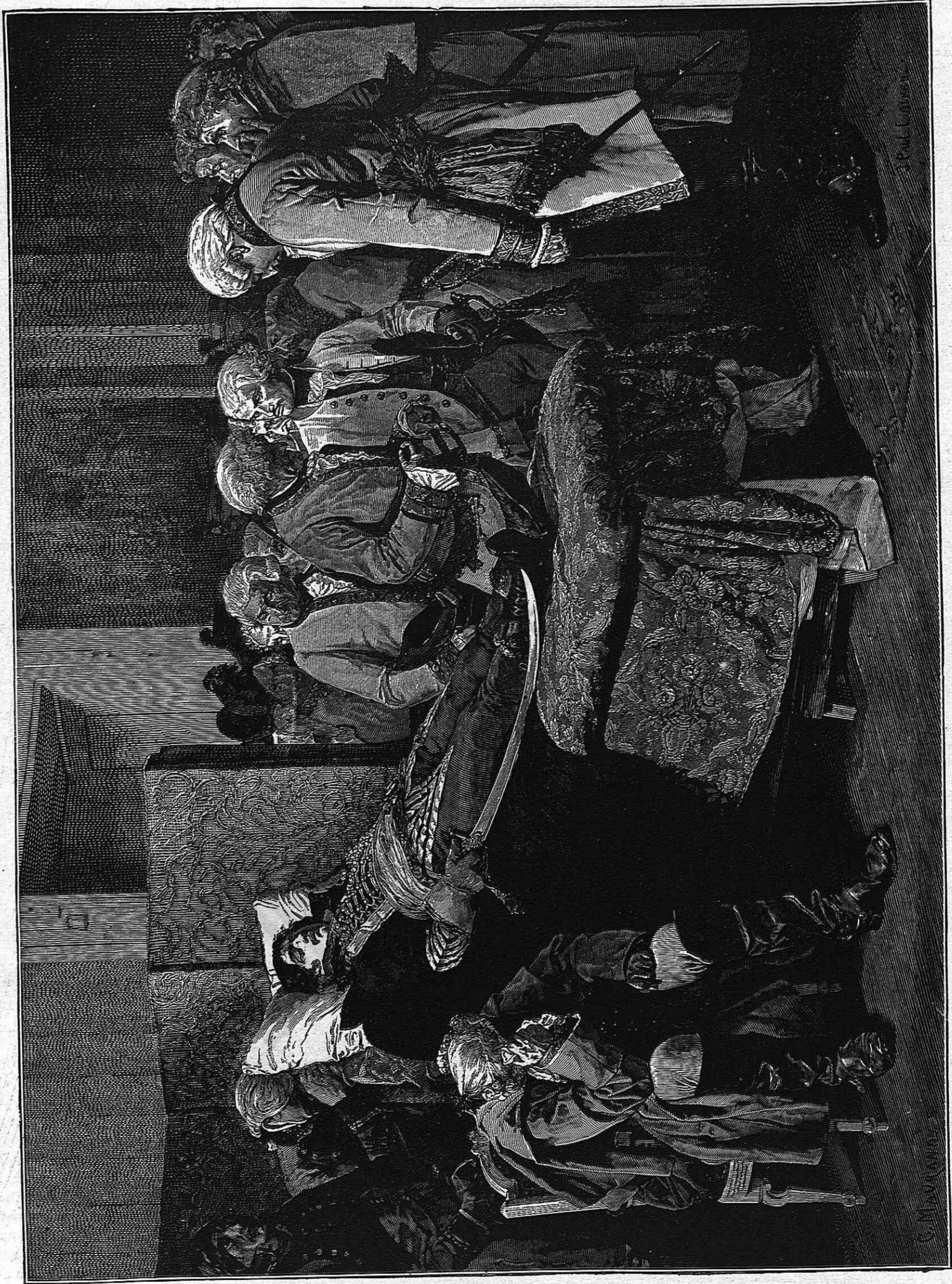
1) Esta llegenda está basada sobre una de las varias tradiciones que aplica 'l poble al bruel de Castelló. L' escena sigle XII

2) Illas de Mallorca.

PARÍS — SALON DE 1883

SALOMÉ — QUADRO DE BARLÉS

L' ESTAT MAJOR AUSTRIACH DEVANT LO COS DE MARCEAUD
QUADRO DE MAURAUD

No n'hi ha pas prou que cáyguen
per nostres darts ferits:
si no 'ls puch pendre 'l single
he d' esbullalshi 'l niu.

Adéu. Anit, Guiselda,
no dormiré en ton pit:
tinch lilit ja en ma galera.
Adéu, bon patge Alrich.

L'acer canta en la veyna
densa qu' es benehit:
l' he d' esmolá en carn mora
perque recóbrí 'l brill.

¡Oh fat del hom' de guerra,
combats anyora al lilit,
y en campament ó en barca
de la mullé 'l somris!

Ja en Sant Pere de Roda
monjos pregan per mí.
Prega, esposa, en ta cambra
també pels méus marins.

—¡Castell, de vista alegre, (3)
será ara castell trist
Sant Salvador, si hi manca
lo méu senyó y marit!

—Recort de prometatge
es est anell: trobil
én la ensorrada Empurias,
y no te préu per mí.

Grabat en sa esmeragda
té, en llengua dels antichs,
que, si es infiel la esposa
esclatará á bossins. (4)

Sérval. Si no tornava,
si 'l mar ¡ay! m' engolís,
infel á ma memoria
no sia al menys ton pit.—

¡Castell, de vista alegre,
quí 't véu y quí t' ha vist!
Sant Salvador te 'n deyan
¡més ay! ara ets abism.

II

Set anys fá que partia
l' estól emporitá:
ningú sap si sóu presa
del moro ó de la mar.

Galera, de dos rengles
de rems, lo temporal
ha fet de derrivada
en la badia entrar.

—Escláu, que d' estas terras
diu qu' ets, salva la nau,
y 't donaré, en sent día,
ta ansiada llibertat.—

La vida de galeras
n' es llarga de contar.
Lo Comte 'l timó empunya
deixant dels réms lo banch.

Coneix que de Sant Pere (5)
la platja té al devant;
tot lo que 'l mar hi gita
se pert com dins del mar.

Un colp de rém sóls manca
pera ensorrar la nau,
y 'l timoner á l' áyguia
del pont ja s' ha tirat.

La nit es, més que gola
de llop, fosca; y nadant
arriba á guanyar terra
lo Compte emporitá.

3) Castell de S. Salvador. Magnífich punt de vista que domina la Plana, lo mar fins á Certe, y per altra banda las Medas y Cap de Sant Sebastia.

4) Era general la creencia en l' edat mitjana, que l' anell d' esmeragda esclatava á bossins ó se tornava groga la pedra per l' infidelitat d' una esposa.

5) Lo poble de Sant Pere Pescador té fama de apoderarse dels objectes dels naufragis, havent sigut per esta causa processats molts de sos habitants. Fins se 'ls acusa de encendre farons per fer perdre las naus, encara que tal suposició no está justificada.

—Lo poble que 'ls despulli:
jo als brassos vull volar
de ma Guiselda. Un náufrech,
no al Comte, en mi veurán

aquestas gents. ¡Bon home,
só en terra de cristians?
—Del Comte Alrich d' Empurias
la costa trepitjáu.

—¡Alrich?—De la Comtesa
marit: n'és un fill hi ha
encara del bon Ugo
que vá morí en la mar.—

—¡Un fill!—Sí; que vá naixer
tot justament, al cap
de nóu mesos y un día
que 'l Comte s' embarcá.

Si voléu feyna, cercan
bouhé al Mas del Estany.
—¡Bo es qu' á domar s' eusaji
qui de domar s' haurá!—

III

Set bráus lo Comte guarda:
sa barba y sos cabells
son d' aspra pelussera:
vá corvo com un vell.

L' ull sempre al castell tira,
més ¡ay! com altres temps,
pera pescar, Guiselda
ara al estany no vé.

Tan sóls una vegada
hi devallá 'l fill séu
de un criat en companyia.
Un bráu féu moviment

per embestil. Sa cara,
sos ulls y sos cabells
eran d' ella: del patge
lo noy no 'n tenia rés.

Una pedra en la fona
tenia ja 'l bouher,
y amenassántlo ab ella
al bráu aturá en sech.

—¡Podré, si á ma presencia
venen, aturá aquets
bráus negres dels qui sento
dintre món cor los bruels?—

La barca está lligada (6)
á un saule: del castell
devalla la Comtesa
y Alrich tot fent brasset.

Ell dú capa de grana;
vestit de samit vert (7)
ella. Gratan la terra
los bráus: cull lo bouher

un roch, y arma la fona.
—¡Qu' hermosa encara n' es!
¡Qu' éll en sos brassos dormi!
¡Un patge! ¡Oh quin torment!

¡Y senyor de mas terras!...
¡Roig! ¡Banyabaix! ¡Al Rech!
¡Cóm ¡ay! podré aturarlos
si ixen del Clos ensemps?

¡Qué diuhen? ¡Oh! M' hi atanso.
Creuran que per bé d' ells
los vaig seguint... y 'ls vetllo.
—Set anys, y encar l' anell

del Compte en ta má brilla.
—¡Gelós d' un mort?—¡Pot ser!
—Alrich, tremolo al dárrel,
mes tot quant tinch es téu.

Prénlo.—¡Oh malastruga
hora! Un palet brunzeix,
y á trossos la esmeragda
esclata entre mitx d' ells.

6) Als monjos de Sant Pere de Roda, los comtes d' Empurias, concediren mes tart lo dret de tenirhi també una barca en lo estany.
7) Roba de llana, especie de satí molt estimada en eixos temps.

Dressa sa corva esquena
y sos tabells lo bouher,
deixant en terra cáure
sa capa de burell.

—¡La fantasma del Comte!
—¡Es ell!—cria la infiel.
Y corren á la barca,
y 'ls bráus derrera d' ells.

IV

¡Quí sap hont vá la pedra
quan fora es de la má?
¡Hont anirá á estrellarse
lo desbocat caball?

¡Quí á la escapada hyena
podrá torná á engaviar!
Passions, si més que feras
sóu ¡ay! ¡quí us domará!

Del Comte la ferida
sempre rajava sancl:
l' encegament la obría,
y rés trobá aturall.

Derrera de la barca
nadavan los set bráus.
Si Alrich rema que rema,
¡bruela que bruelará!

Un remoli las áyguas
feyan á mitx estany,
y allí arribant la barca
vá comensá á rodar.

Ella lo bráu semblava
y 'ls bráus los torejants,
fins que, un darrera l' altre,
l' abism los vá xuclar.

D' Alrich y de Guiselda
lo Comte 'ls derrers ays
oía, y de sas bestias
també 'l pregon bruelar.

Los ays ben tost cessaren,
los bruels centurias d' anys
han ressonat, als jayos,
y als forts sempre imposant;

esglay donant als jóvens
y ais nens fent tremolar,
com si de sota terra
muntés la véu d' un bráu,

de tres, de cinch... y á voltas,
fins set, s' ouhen de dalt
del vell castell, hont Ugo
jamés volgué habitar.

¡Y quants en nit feresta
la barca han ovirat,
y bruelant seguintla
de la venjansa 'ls bráus!

DAMÁS CALVET.
Mestre en Gay Saber.

LA MERCÉ

Aixís com hi ha sers pe 'ls que lo món
es font de plahers que no s' aixuga,
també n' hi ha que mentres alenan sols coneixen
de 'l goig lo nom, y qu' en cambi no abandonan
lo sofriment ni un curt instant.

Entre 'ls segons se contava 'l personatge á qui
'm refereixo: la Mercé. Ja al naixer, com
la papallona que entra á la vida donant la
mort á l' oruga, tregué á sa mare l' existencia,
per apropiarsen una que fou de fél, tant era
amarga. Privada de las tendras caricias que
únicament en un cor matern se troban, criada
en mitj de gent que si la nutrian era sols per
l' interés, passant sos primers anys entre son
pare, á qui servia de destorb, y una dona que
en sa casa vegé sempre y ab quals costums lli-
cenciosas mal podia avenirse una criatura,

arribà als quinze, desnerida y malaltissa com flor que creix en un recó del jardí y per la que 'l jardiner no gasta miraments. Llavors veyent en aquella noya un objecte que podria servirlos, lo pare de la Mercé encarregà á n' aquella dona, que la ensinistrés lo convenient perque dintre pochos dias pogués la criatura vendre de nits, diaris en un passeig; y al tombar d' una setmana, quan lo jorn s' enfosquia, la nostra Rambla veyà entre 'ls molts venedors ambulants que per allí cridan, una noyeta que oferia als tranzeunts los periódichs darrerament publicats, que portava en un cistell que, subjectat per una corretja, li penjava del coll, cayentli per davant de la cintura. Mentres fou hivern la venta dels periódichs va proporcionar á la Mercé alguns diners, dels que n' era dipositaria ben pochos moments, puig no cal dir si, al arribar á casa rendida pe 'l cansanci, ronca de cridar lo nom d' aquells diaris, y tremolosa per lo fret qu' arplegà durant la vesprada, li demanarian compte de lo vengut, portant son mal cor al extrem de negarli un tros de pa per adormir la fam, fins que s' hagués apropiat son pare 'l guany de la que llavors mantenia á 'n ell y á 'n aquella dona, quals llassos ab lo que va ser marit de sa mare, no necessitaven ser explicats. ¡Pobreta! fins arribà á desitjar l' hora en que 'ls llums de gas, joyosos per la fugida del sol, lluhian sa claror, per sortir d' aquella casa ahont manava qui sobre ella cap dret tenia.

Y aixís passà l' hivern: mes ay, qu' al comensar las fullas á cobrir los descarnats brassos dels arbres que ja enverdian, al desterrar los tranzeunts los feixuchs abrichs, y al treure lo fret á empentas lo somrient istiu, comensà per la Mercé una continuació de sofriments qu' aniquilaren aquell ser delicat. Las gents, fugint de la calor, no visitaren ja 'ls cafés que á la Rambla donan, y creyant més convenient per sos passeigs altres punts en que la frescor se feya sentir més, abandonaren lo lloch hont la Mercé tenia la costum de posarse, de manera que passava las vespradas venent cinch ó sis periódichs á altres tants parroquians, y molts d' ellas recullint sols uns miserables dos quartos. Prou s' esperava horas y horas, prou s' esgargame-llava, llensant al vent los títols dels diaris; en venia un, dos, y no passava d' aquí; y quant desenganyada per aquella nit, tornava á casa al clarejar lo jorn, rebia, en premi de sos afany, de l' un, un tractament espantós, puig pare que pega no causa á son fill respecte sinó espant, y de l' altra un aplech de malas paraulas que ferian més sa anima pura que 'ls cops ab qu' havian malmés son cos.

La vetlla que seguí á un dels més calorosos dias, lo cel s' enfosquí ans de serne hora, y una negror que esglayava marcá la proximitat de la pluja. La Mercé estava en son lloch. Los nuvols, per llarga estona carregats, comensaren á llensar aygua á desdir, que mantinguda algun temps en las fullas dels arbres, caygué després ab més intensitat sobre 'ls pochos qu' estavan en la Rambla, entre 'ls que s' hi contava la Mercé, qui, per esperar als compradors que no venian, degué refugiar-se en un portal fins l' hora en que com de costum lo tancaren y 's vegé novament forsada á rebre lo diluvi que 'l cel li remetia. Nit dolenta per tots y per la Mercé molt més! Deixavan ja 'ls carrers los vigilants, comensava ja 'l burgit dels matiners treballadors á juntarse ab lo soroll dels omnibus del carril, somreya ja per fi lo jorn naixent, y encara ni una sola pessa de metall havia fregat las mans d' aquella criatura.

Lo cor, que 'ns prediu sempre qualsevol desgracia nova, degué dir á la Mercé que son patir

creixeria quant més s' acostés á casa seva, tal era 'l greu ab que abandonà la Rambla, aquell matí, la venedora de periódichs. Prou li haguera valgut més no havérsen mogut may! Al posar la mà en lo picaport de la porta, aquesta s' obrí de sopte y apareixqué en lo cancell la figura repugnant del que rebia d' ella lo dols nom de pare.

Las llágrimas qu' humitejavan la cara de aquell ángel de Deu y en que 's veyan retratats la por, l' angunia y 'l sofriment que la governavan, tregueren dels llabis de son pare, sols renechs y juraments, acompanyats del «Quant?» de costum: entre sospirs y plors contestà ella, un «Rés,» que com fera torná al que li doná la vida, y á quals crits, per més escarni, acudí aquella dona que ocupava en la casa un lloch que sa pobra mare li havia deixat á 'n ella.

Mes, ay, que á 'n aqueixa escena una 'n seguí, qu' hi contrastava com contrasta ab lo malvat, lo que 'ns repugna, y qual vista degué sofrir la Mercé. Entre 'ls brassos de son pare y omplintlo d' un munt de caricias, aquella dona prometia du 'l diner qu' ella no havia pogut trobar, y llensant, après de haverse engalanat ab lo mellor trajo, una mirada al rónech mirall qu' en la paret hi havia, sortí com la guineu que deixa 'l niu desitjosa de trobar en son camí, per devorarla, tendra coloma esbarriada. Prop de mitj dia era quan torná á casa, més fatigosa que alegre, y deixantse caure en coixa cadira, posá sobre la taula unas quantas monedas, qu' en rés s' assemblavan á las pessas de dos que arplegava la Mercé, per qui may més existiren ni 'ls carrers, ni 'ls passetjos, puig que son pare, comparant lo que podian donar aquelles duas donas, tancá ab clau á sa filla com trasto inútil que s' arrecona en un quarto de mals endressos.

Llavors, plena de miseria, menyspreuhada pe 'ls que la voltavan, deguent sofrir los crits de son pare y las manías capritxosas de aquella... dona, la Mercé, trista criatura nascuda ab desgracia, y sens una má que l' ajudés á portar un pés tan terrible, puig que per ella no era altra cosa l' existencia, no pogué ja resistir tanta dissort, y morí un jorn al naixer lo dia, soleta, sens dir un ay, y ab un sonris despedintse de l' única á qui havia contat sas penas, l' única que la vegé llensar la darrera alenada, y la sola que, quan morta, degué pensar en ella; la Verge de la Mercé.

ENRICH DE FUENTES.

19 Abril de 1883.

DISCURS PRESIDENCIAL

EN LA FESTA DELS JOCHS FLORALS D' AQUEST ANY

SENYOR EXCEL·LENTÍSSIM:

Senyors:

TINGUEREN l'os Srs. Adjunts del Consistori dels Jochs Florals per cosa pertinent y rahonable que fossen enguany elets de nou los més antichs mantenedors, á fi de que celebrantse la 25ª festa aparegués mes clarament la llarga y may trencada prosecució d' aquesta institució poética. Dels dits mantenedors l' un ha sigut ja plorat per la familia, pels amichs y per les lletres; la major part dels altres s' ha resolt á acceptar tan honrosa reelecció, trobantse entre ells lo secretari del 1.er any, lo qui doná 'l comiat y 'l qui feu de President. Aquest hauria tingut prou rahó de separarse, sino que ha pensat que no debia pertubar la obra comensada, per mes que l' estat de son cors y de son esperit lo pri-

ven de compareixer á llegir personalment lo present dictat. No será aquest un verdader discurs sino un petit capítol d' historia literaria, que per diferents afers no li ha vagat de posar-lo en galant y triat llenguatje. S' en demana perdó als oyents y á la mateixa llengua.

Inquirint la primera causa de la moderna renaixensa catalana y per consegüent dels Jochs Florals que de ella provenent, ahont la trovarem? No cal cercarla en un moviment propi tant sols de la nostra terra. Mes aviat ó mes tart en diversos pobles de Europa y no tant per desitj d' imitació com per efecte dels ayres que corrien, s' ha tractat de despertar l' adormit sentit nacional. Molt temps feya que homens doctes y pacients se afanyaven per arplegar en los polsosos magatzems de l' historia patria joyells oblidats ó viltinguts, y en remoure les mines guardadores de les mes amagades pedres precioses pertanyents á la mateixa historia. Mes endevant, com del frech dels metalls naixen centelles, del estudi continuat y de la comparació de les velles memories sortí una llum mes clara, y del coneixement de la lletra s' arribá finalment al de son esperit.

Per altre costat, lo sentit poetic que com natural oposició al fret prosaisme en que jagué gran part del darrer segle, cap al mateix temps s' havia revivat, se aparellá ab l' esperit historich de que suara parlavem. Adonantse de que s' anaven perdent moltes coses del temps passat (y n' hi havia de ben bones y belles), se comensá á tenirs' en anyoransa: anyoransa que aná creixent quant les alenades, á voltes poch suaus, pero sovint pures y sanitoses de la vellura se sentien venir de lluny, entre mitj del tuf de la sang en la última dezena del segle passat, ó de la fumarada de les canonades en lo comens del present. Llavors se reconegué que 'ls pobles que havien sigut turbats ó trepitjats tenien un fons nacional y un passat poetic, al qual s' agafaren ab amorosa abraçada.

Si may ó poques vegades se veu que un home sia lo únich petró de certes noyetats que per diferents camins s' esparjeixen, sempre n' hi ha que mes particularment les representen. Entre nosaltres trovam com personificat l' esperit historich en Capmany y l' historich-poetic en Piferrer. En Capmany ja no 's veu un simple analista escalfat per un patriotisme d' instint y coneixedor dels fets sols per defora, sino un ver historiayre qui ab amor patri reflexiu y rahonat va posant les glories nacionals al lloch que 'ls pertoca en lo camp general de l' historia. En Piferrer se veuen los fets, los monuments, les institucions y les costums, mirats especialment per l' aspecte estetic y uns als altres mútuament enlluminantse.

Ja llavors per molts apareixia la regió de la llengua catalana com voltada d' una corona poética. Los noms de les nostres viles y encontrades ja no 's miraven com á vulgars denominacions topográfiques tan sols bones per figurar en un registre de catastro, ó en una llista de paradors de diligencies; sino que apareixien ennoblits per l' historia y embellits per la poesia. Los noms de llinatge semblaven mes dignitosos y 'ls de fonts y llurs diminutius mes agraciats. Les fires y 'ls aplechs afegiren á llurs naturals atractius los que 'ls donaren los invents de l' imaginació. Caygué 'l vel que no deixava veure les belleses de nostres valls y montanyes; les parets dels palaus y los murs de les viles reflectaren la lluentor dels fets assenyalats ó 's transformaren dintre la mágica boyra d' una llegenda fantástica.

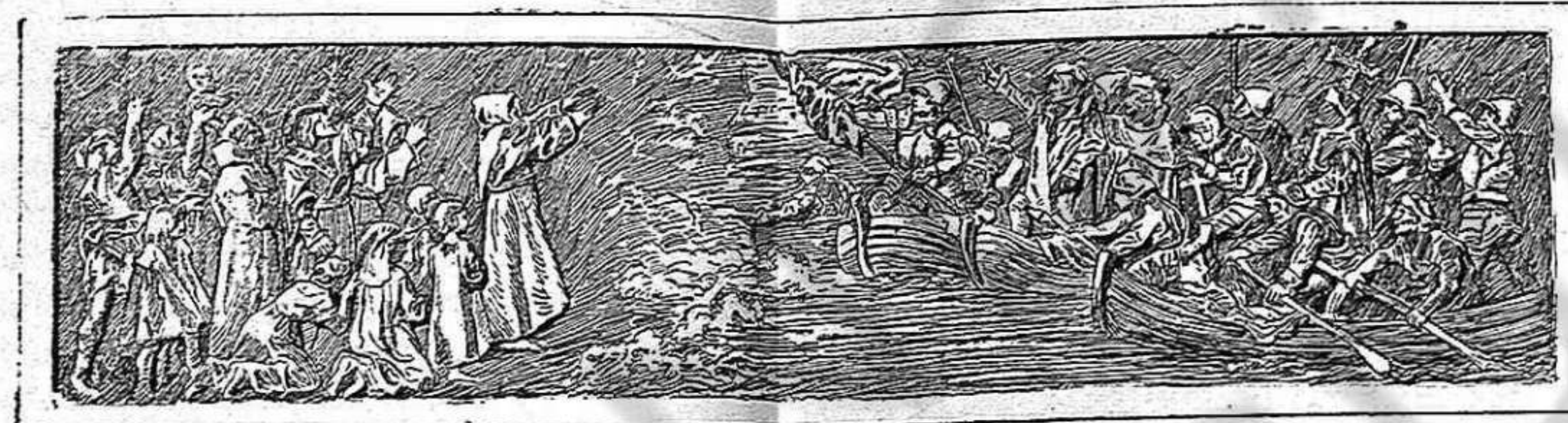
Núms. 30 y 31 = *Baxos relleus*, per Joseph Llimona

Núm. 8 = *Lleó heràldic*, per A. Vallmitjana Abarca

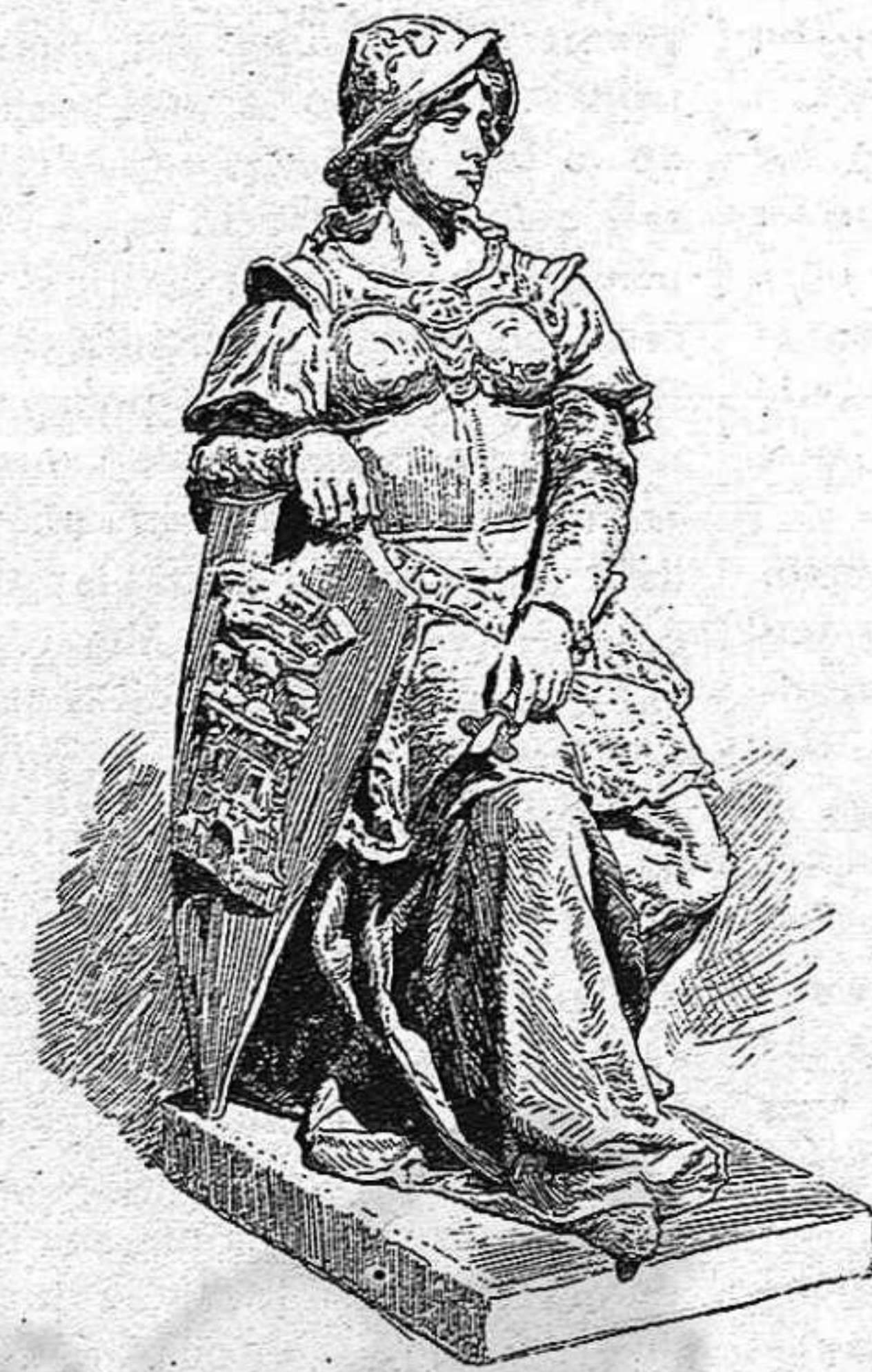
Núm. 15 = *Baxos relleus*, per Anton Bofill

Núm. 14 = *Baix relleu*, per Anton Vilanova

Núm. 5 = *Catalunya*, per Pere Carbonell

Núm. 21 = *Castilla*, per Joseph Carcasó

Núm. 7 = *Aragó*, per Joseph Gamot

Núm. 16 = *Leon*, per Rafael Atché

Núm. 6 = *Lo Pare Boil*, per Manel Fuxá

Núm. 1 = *Lo Pare Boil*, per Eduart Alentorn

Núm. 16 = *Lo Pare Boil*, per Francisco Font

Núm. 2 = *Lo Capitá Margarit*, per Eduart Alentorn

Núm. 9 = *Colon*, per Venanci Vallmitjana

Núm. 17 = *Colon*, per Rafael Atché

MONUMENT À COLON — CONCURS D' ESCULTURA

DIBUXOS DE J. PAHSSA

A dins de tot això cobava una forsa activa que tirava a eixir al exterior, so es la llengua que havien parlat nostres héroes y los narradors de llurs gestes. Era ademés la llengua en la qual per primera vegada aprenguerem a anomenar les maravelles de la creació y a llansar los crits de la nostr' ànima: llengua per tots usada en la plàtica familiar; prou conreada gramatical y poèticament pera que no s' hagués convertit en parla plebeya, mes que per altra part se mantenia verge y gens rebregada, y disposta per nous usatjes; prou igual en los diferents llochs de son domini perque fos una mateixa llengua; prou diversa perque cada comarca pogués contribuir a enriquir-la. Re mes mancava sino que vingués algú que sabés arrancar-la del carril en que la tenia enclotada la mitx trivial y mitx conceptuosa escola del segle XVII.

Aprés de un assaig, no del tot infructuós, vingué a donar l' empena la per sempre memorable *Odà a la patria*. Mes lo colp, encara que donat a temps y per má mestra, no s' escampá gaire. Calia l' esfors contínuat d' un ferm y actiu propagador. Un n' hi hagué que guanyá eix títol y (sens defraudar ad altres sos especials mereixements) es de bon just proclamarho.

Victoriós quedá l' us poètic de la llengua catalana y cada dia compareixien nous y valents defenedors. Si necessari hagués sigut, s' hauria trovat bon refors en una nova que per aquell temps comensá a córrer, y era l' existencia d' un altra poesia, vebina y prop parenta de la nostra, com be ho mostraven certes semblances que en llurs diferents fesomies servaven abdués.

L' esperit que produhí la nostra renaixensa literaria, ¿quedá sadollat ab dit us poètic de la llengua ó portava algun altre intent? Be fa de bon dirho: altres coses se desitjaven, ben innocentes y gens perilloses, si no s' hi barrejava cap llevat foraster.

La continuació del us comú de la llengua! Aquest us, que no vol pas dir oblit ó apartament de la general del regne, s' segueix y seguirá per mes que haja rebut fortes ferides, com son (sens parlar d' un decret escènich impracticable, que mogué massa renou): la prohibició de la llengua en públiques escriptures, sa substitució en les oracions cristianes, y ademés lo *bon tó* que per tot arreu se fica, fins en los bressols dels infantons. No obstant això, encara podem demanar, sino tant com alguns belgues, desitjosos de que 's done en *neerlandés* la segona ensenyansa, mes de lo que volen los felibres per sos dialectes provensal ó llenguadociá, so es, que les families ciutadanes, que ja no 'ls usen comunment, se convinguen per parlarlos en certes diades!

¡Les usances de la terra! ¿Cóm pogueren deixar de estimarse si son l' historia catalana vivent y han sigut uns dels assumptos mes naturals y freqüents de la nova poesia? Mes ¡ay! que hi ha hagut mes zel en cantarles que en conservarles. Veritat es que la empresa era dificil-tosa, en un temps en que tractantse de coses antigues, tothom vol ésser espectador y ningú actor; mes quelcom podia ferse. Res s' ha fet, res s' ha intentat.

¡La legislació civil! En eixa materia sí que hi ha hagut mes punt, no sols per part de poetes é historichs, sino també de sabis y prudents juriconsults. ¿Será del tot profitosa llur decisió y constancia? Al manco será sempre llohable.

¡La legislació pública! Ab degut y natural escalfs' han recordat aquelles velles institucions que engendraren homens com un *Fivaller*, exemple ensemps de independéncia y fidelitat. ¡Tant de bo que no fossen perdudes! ¡Tant de

bo que poch a poch y ab l' esment del qui maneja una maquina espatllada s' arribás un jorn a quelque cosa de consemblant faysó y sobre tot d' igual esperit... Mes torném al camp de les lletres que es lo camp propi dels *Jochs Florals*.

II

Deya 's per tot arreu que hi hagué en lo temps de la cavalleria uns poetes qui cantaven en nostra llengua ó en altra semblant, enaltint los afectes tant del poble com dels reys, dels barons y de les dames. Llurs obres eren ben poch conegudes, mes la fantasía se gaudia en imaginarles de maravellosa bellesa. Corria un altre tradició de que aquells cantayres celebraven una mena de torneigs poètics en los quals se mostrava, com deya 'N Enrich de Villena, la diferencia que Deu y natura feren entre los enginys clars y los escurs. Estes noves eren aptes per fer venir ganes de renovar aquelles ceremonies. Quant mes avant foren millor conegudes eixes materies, no minvá per això l' susdit desitj. Un catalá de cor, com diguerem avuy fa 24 anys, no s' aturá fins que 'l projecte pogués arribar a compliment, y soná per pública veu que 'l mes de Maig de 1859 se tornarien a celebrá los antichs *Jochs Florals*, pus aquet fou lo nom que s' adoptá, bell y apropiat, per mes que no fos l' originari. Llavors s' imaginá l' ordinació de la ceremonia. Un dels mantenedors proposá l' elecció de la *reyna de la festa*, us tret dels torneigs militars y que corresponia a la tradició, en veritat ben duptosa, de *Clemencia Isaura*. Un altre nos portá lo bellíssim lema de *Patria, fides, amor*, y altres ategiren noves circumstancies. Lo President sols proposá y defengué una proposició negativa, com fou: que 'ls *Jochs Florals*, los quals mirava com a temple, ó al menys com a refugi y recort de la llengua catalana, sols havien d' usar d' aquesta llengua. Tal volta eixa determinació porta conseqüencies majors de lo que ell volia; mes, parlant en veritat, no s' en sab penedir.

Pensaven alguns que la nova restauració dels Consistoris de Tolosa y de Barcelona (que ja en son temps volien ser restauradors de la antiga poesia provensal), seria una antigalla sens vida, que no faria més que renovar prácticques endarrerides. Mes d' aquells Consistoris no se 'n prengué sino l' amor a la poesia, les flors, y 'l nom no gayre exacte, pero ben sonant de *Gaya sciencia*; y de nostra antiga literatura s' atengué més a la cansó popular, y a la poesia de les cróniques y llegendes que a les cobles dels trobadors. Tampoch se cercá lo fonament del juhi literari de las *Razos de trovar*, ni en les *Leys d' amors*: obres de gran valua pels fló-lechs, pero de poch profit pels moderns autors ó jutjadors de poesies.

També 's podia témer que 'ls fruyts de la nova institució fossen los que solen donar les Academies, es a dir, unas poesies més d' estudi que d' ingénua inspiració. No ha sigut així. Les poesies dels *Jochs Florals*, no han sigut flors artificials criades en jardins tancats y més filles del carbó que del sol, ni s' han obert al mitx de doctes corporacions académicas. Foren plantades al aire lliure, a sota d' un arbre solitari ó al mitx d' una remorosa tribu d' arbres, al peu de serres per poch vistes y per ningú trepitjades; y s' han expandit junt a murs verament historichs, al só de nostres tonades populars y ventades pe 'l mateix alé que fa moure los penons recordadors de nostres glories municipals y marítimes.

No volém traspasar la veritat al parlar dels efectes de la institució que avuy celebrem.

Abans dels *Jochs Florals* estava ja formada la poesia catalana; y, per exemple, havia ja compost la major part de ses obres un dels poetes de més potentia influencia, sobre tot en materia de llenguantje. Mes no cal duptar que han multiplicat no sols les poesies, sino també lo nombre dels poetes. Han tingut també sa part en que lo que era sols una escola poética reduhida a determinats genres, se haja convertit en tota una literatura, coneguda y estimada en llunyanes regions, y que per medi de alguna de ses obres principals parla ja en més d' una llengua forastera.

Puig havem tocat aquest punt, no restarém d' exaltar un mérit de la nostra renaixensa que (ab paraules que no 's poden millorar) asseynyalá ja fa alguns anys un dels dignes presidents d' aquesta festa (1): «Les lletres catalanes, digué, bé sien les del temps vell, bé les renovellades, retiren a l' avior d' hont son eixides; son fermes, senceres, aspres y valentes com les collades ahont s' aixecan nostres masies... ¿Y qui no descobre ensemps en los escrits dels catalans la fe com la confiança en lo Deu que may ha deixat a Catalunya de sa ma? ¿Qui no veu aquesta fe escampada sobre dels nostres versos, del mateix modo que sobre les nostres empreses, com si promés tinguessém l' esdevenidor y una forsa may retuda? No sé si 'm fa parlar la passió; mes veix a la renovellada de nostres lletres més dret seny, y més veritat; millor y més sanitosa tendencia moral que a moltes literaturas d' aquest temps. Pot ser hi haurá qui no n' senti grat d' aqueixes dots que no corren gaire per l' s redols estrangers; pot ser també 'ns dirán *endarrerits*. ¡Aixó plá! si ésser més morals es ésser més endarrerits, ni may que passém més endevant. Si hem d' anar cap a la virtut! torném arrera!»

Aixó 's deya en 1870. ¿S' ha seguit aprés tant fidelment lo nostre lema? ¿Hi ha hagut excepcions? Alguna en sé; d' altres n' he sentit parlar. Vulla Deu que sien poques y les darrereres.

La fidelitat al primitiu esperit de l' Institució no ha de produhir, com alguns pensen, poquedat ó fredor en los assumptos. Que 's füllejen volums enters de nostres colleccions y 's veurá si 'ls hi falta originalitat y vida. Y al concloure la present festa, bé 's podrá preguntar si en les poesies premiades s' hi sent res semblant a l' aire romátich d' una presó ó a la pudor d' un carner.

Que s' assajen, si tant se desitja, noves formes y nous genres. Que 's preferesquen assumptos dels temps nous, si 's saben tractar com han sabut los autors d' Hermann, Miréio y Evangelina. Que 's cante lo bo de la vida moderna mentres sia ab verdaders cants y no ab versificats discursos. Que 's pinte la naturalesa, no sols ab los colors usats pels poetes sino ab los tons dels Buffons y Humboltds, ab tal que no s' oblide que la naturalesa no es mes que l' orla del vestit de Aquell qui l' ha criada. Que s' aprofiten los fugitius llampechs estètics que poden eixir dels descobriments científichs. Que 's poetisen, s' hi ha algú que tinga esme per ferho, les admirables invencions de l' industria... Tot aixó está molt be: mes se 'ns permetta dir que per nostra part creyem que aixís com la ciencia, encara que errable, es progresiva, l' art es tradicional y que la poesia sempre viurá dels sentiments de que ha viscut d' ensá que 'ls hòmens son hòmens.

MANEL MILÁ Y FONTANALS.

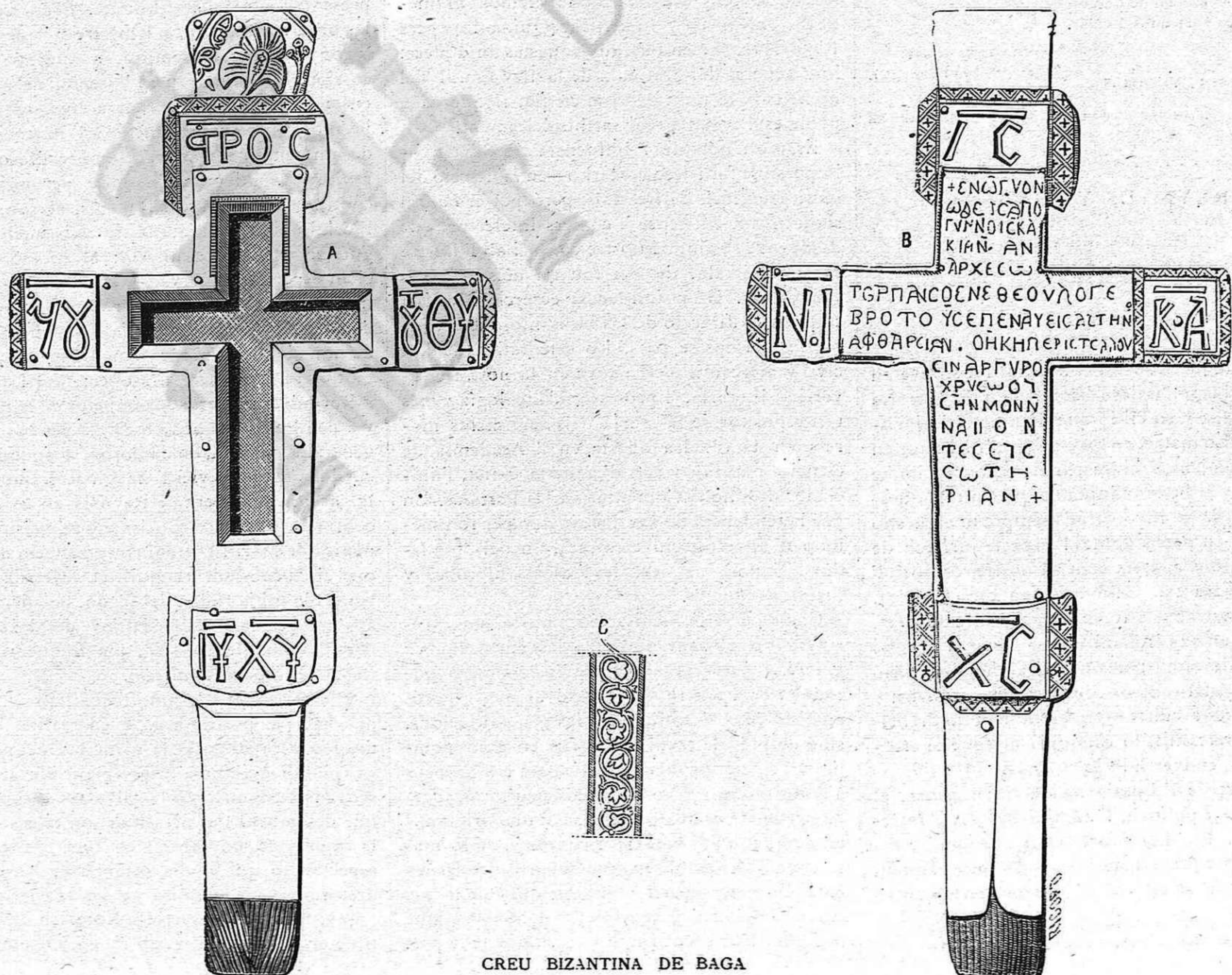
(1) En Joseph Lluís Pons y Gallarsa, discurs dels *Jochs Florals* de 1870.

tres romanistas contemporanis, discuteix ab Voet y Vinnio las grans qüestions que aquest dret planteja y aplica 'l método de Martí, sens apartarse del qu' en l' ordre de las materias es obligatori per los reglaments, encara que no hi haja rahó satisfactoria qu' ho justifique. Té á son càrrech per curt temps l' assignatura de geografia y estadística mercantil com paréntesis á sa ensenyansa del dret, y embelleix y axampla son estudi, no reduhintlo á una simple descripció de la terra, ni á la mera esposició de fets socials expressats per números, sinó eczaminant lo qu' eran en lo món antich, lo que son en lo món modern cada continent, cada regió, cada Estat; quin destí, política y mercantilment parlant, té cada poble per sas condicions geográficas y per sos productes; qué revelan social y comercialment los termes medis que l' estadística presenta. Desempenya la cátedra de dret administratiu, y no 's limita á dar á conixer la materia, la naturalesa y l' organisme de cada institució: n' investiga la rahó, busca la lley natural de sas funcions, la compara en son modo de ser ab lo qu' establexen las legislacions es-

LA SR·TA. DA. MARÍA LLUÏSA GUERRA, JOVE PIANISTA

trangeras, no solament las modernas sinó las de l' antiga Roma, y planteja y discuteix las qüestions que cada una origina. Es catedràtich titular de la cátedra d' Elements de dret civil, mercantil y penal; y si en ella 'l romanista conciensut caracteriza al civilista; si en la comparació de nostra legislació mercantil ab las lleys comercials dels pobles moderns apareix lo perfecte conexedor d' aquesta branca del dret, en aquexos pobles tan important; si 'ls ben formats quadros sinóptichs de la materia d' una y altra assignatura caracterisan al dexeble de Martí d' Eixalá en l' aplicació del método analítich de que son expressió, lo breu de l' ensenyansa que de dret penal podia dar revela ab quin profit pera la ciència l' hauria cultivat. Se li confia del 1868 al 70 la cátedra de legislació comparada; y si per lo vast de la materia y lo reduhit del temps ha de concretarse á l' esposició de las institucions del dret de familia, senyala ab gran sentit histórich y sólit criteri jurídic las diferencias que distingexen l' antiga familia romana de la familia de las societats modernes, y busca la causa d' aquestas diferencias

CREU BIZANTINA DE BAGA

en las que separan la societat pagana de la societat cristiana, tant en los grans elements de sa respectiva civilització com en las influencias morals qu' han sufert, y sobre tot l' última ab la més prolongada de l' Iglesia.

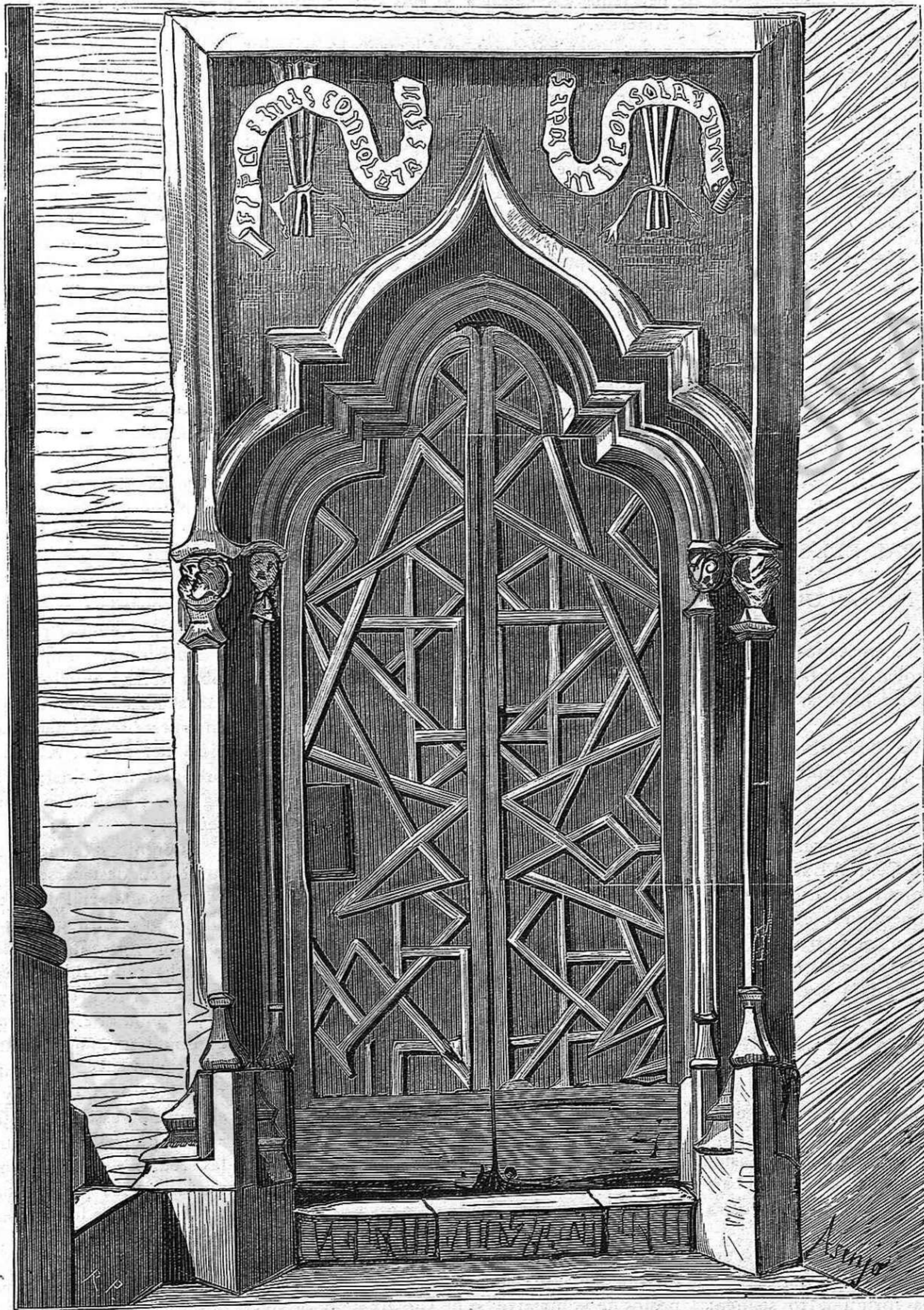
¡Estrany contrast! Reynals entregat á las grans síntesis, á la lucubració filosófica, als paralelos històrics en sas peroracions y escrits, es severament analítich en l' ensenyansa; sos programas son modelos per lo lògich de las divisions, lo natural encadenament de las materias, la simétrica proporció de las parts, que 'ls hi dona 'l valor d' un conjunt científicament sistemátich. Y en la exposició oral, si generalisa es pera estreure del dédalo de nostras lleys los principis ó pera dar la fórmula precisa, sobria y al mateix temps perfectament nítida qu' aquells requerexen pera sa fácil comprensió; si apareix lo filòsof es pera presentar baix un sentit nou y més racional l' esperit y caràcter de las institucions jurídicas; si 's revela 'l pensador original y profon es pera discutir ab amplitut y novetat de criteri las múltiples qüestions que dividexen als intérpretes ó pera descubrir lo verdader origen, la rahó de ser ó 'l vincle d' unió d' aquexas institucions segons son distint organisme en cada legislació y en cada época, y si delinea quadros històrics es pera fer més patent la relació de las institucions ab l' esperit de la nació ó ab son desenvolvement social en las diverses fases de la vida. S' ha dit de Reynals, per lo tó y 'l sentit qu' empleava en las discussions académicas, per la forma qu' ordinariament usava en sos escrits, que 'l mestre no desapareixia may. En axó hi há quelcom de veritat, fora lo que té de censura. Y no es estrany qu' així sia, sinó que, molt al contrari, es un fenómeno comú. Cada professió engendra son hábit respectiu, y l' ensenyansa tendeix al dogmatisme. Recordis lo que diu Cormenin en son *Libre dels oradors* sobre l' influencia de las profesions en l' eloqüencia parlamentaria; recordis

lo que diu de Guizot, y axó es y será sempre. Además de que quan se discuteix desde certa altura, quan se parla de doctrines més que d' interessos, quan l' orador y l' escriptor s' inspiran en los principis, podrán no docmatizar sempre, però ho semblará sempre al esposar son punt de vista, son criteri, al desenvolharlo pera sa aplicació, ó al oposarlo al criteri contrari.

eclecticisme de Cousin, lo panteisme de Krause, lo positivisme de Comte, ó qu' estenga sa influencia la restauració de la filosofia cristiana del Angel de las Escuelas. Reynals n' es un acabat eczemple. Sols passatjerament inclinat en sos primers anys á l' escola ecléctica, l' abandoná aviat per la del sentit comú en la que trobá armonias internes ab l' escola històrica. Y

en realitat entre las ideas de Reid, de Dugald Stewart y de Savigny sobre l' origen y desenvolvement del dret positiu, hi ha notables analogias. Coincidexen l' escola escocesa y l' històrica en fugir de las abstraccions sobre 'l dret sens faltárloshi idea l sobre ell. Lo método esperimental que la primera recomana, guarda felís concordancia ab lo método inductiu que la segona emplea en sas investigacions. Y 'ls resultats positius qu' aquella recull corresponen al sentit práctic de las doctrinas jurídicas romanas, objecte preferent dels treballs d' Hugo, Savigny, Puchta, Keller, Rudorff y altres ilustres juriconsults de sa escola. En los últims dias de Reynals los *Ensaigs filosófichs* d' Hamilton y *Lo dret antic* de Sumner Maine, alashoras encara no vulgarisat, formavan sas lecturas favoritas.

Peró era principalment juriconsult filòsof per sa inclinació, com avans he indicat, á resoldre las qüestions ab lo criteri de principis; per l' acert ab que sabia elevar una qüestió

VALENCIA — PORTA EN LO PALAU DELS COMTES D' ALBALAT

De totas maneras, lo que ab justicia pot dirseli á Reynals es juriconsult filòsof. Y aquesta calificació la mereix, no tant per la profunditat de sos estudis filosófichs com per lo caràcter de sos treballs jurídichs y polítichs, sens que per axó fos ni degué ser estrany á aquells estudis. Son aliats naturals dels jurídichs, per més qu' ab sobrada freqüència 's desdenyant; y no obstant no 's pot desconexer que son distintas las teorias jurídicas segons qu' imperen en filosofia l' espiritualisme de Leibnitz, l' escepticisme d' Hume, 'l sensualisme de Locke, l' esperimentalisme de Reid, lo criticisme de Kant, l'

particular ó concreta á qüestió general, á problema trascendental, tant en lo mateix ordre del dret com en lo més ample de la política del país, del govern comú dels pobles ó de la vida de la societat. Ell, poch amich d' idealisar; ell, que fora de la cátedra tenia per impropí 'l parlar didácticament, no tractá may cap qüestió que directa ó indirectament fos jurídica, sense que, pera resóldrela, dexés de plantejar una qüestió més general, si be íntimament relacionada ab ella; y d' aquí ve que la major part de las doctrinas generals de dret que d' ell posehim s' ha de treure de treballs que 'n podriam dir d' oca-

sió, gracias á sa manera de tractar los asuntos d' importancia, ja que com tants d' altres estigué escás del vagar necessari pera esplayar sas ideas en lo llibre.

MANEL DURAN Y BAS.

(Seguirá.)

CANSÓ DE PRIMAVERA

Premiada en lo certámen de Sant Rafel (Provença)

Ja l' hermosa primavera
retorna ab perfums y flors,
montanya y plá, tot s' enjoya
ab catifes de verdor,
tot va cobrant nova vida,
y alegre sonriu lo món;
deixóndat, la vida mia,
la vida amor.

Ja en la fresquívol arbreda
no hi há pelats branquillons,
y altre cop hi fa sa estada
lo xerradis rossinyol;
l' oreig bellugant les fulles
forma un concert de petons;
deixóndat, la vida mia,
la vida amor.

Ja los roserars floreixen
l' espay umplenant d' olor,
les aus van aparellantse
y en los nius cercan redós,
ja lo sol brilla ab més forsa
y nostra sanch torna foch...
deixóndat, la vida mia,
la vida amor.

GONZALO VEHILS.

Barcelona 2 Abril 1883.

COMISSIÓ CENTRAL EXECUTIVA DEL MONUMENT A COLON

QUESTA Comissió, en sessió del dia d' avuy, ha aprobat en totes sas parts lo següent dictámen, acordant se fassí públich, als efectes consegüents.

Barcelona 2 de Juny de 1883.—P. A. de la J.—Lo Secretari general, C. Pirozzini Marti.

EXCM. SR.:

En cumpliment del honorós encàrrech rebut de la M. Il·ltre. Comissió Central Executiva del MONUMENT A COLON, tenim l' honor de remetre á V. E. lo present dictámen, en lo qual vé consignat lo judici que las obras somesas al exámen del Jurat han merescut del mateix, y la proposta de las recompensas á que s' han fet acreedores.

No informa l' present dictámen cap idea de rigor, en la apreciació de las obras remesas al concurs; però es precís consignar també que tenint present aquest Jurat lo merescut renom de que gosa la escultura espanyola y molt particularment la catalana, ha cregut devía ajustar son criteri als honorosos precedents, que l' art escultórich ha deixat consignats en rostra patria.

Seguint aquesta idea general y atesos los especials mérits de cada una de las obras presentadas, aquest Jurat ha formulat lo següent dictámen, ab estricta subjecció al programa de concurs.

Distincions ofertes al autor dels dos millors bocetos de lleons heráldichs

No s' adjudican.

Lo Jurat, ab gran sentiment seu, no ha pogut concedir lo premi al boceto senyalat de n.º 8, que té per lema «Noble como España;» puig son autor, separantse de lo explícitament consignat en lo programa de concurs, ha presentat únicament un dels dos bocetos exigits.

Lo Jurat, no obstant, fa constar las rellevants qualitats de l' obra presentada, la qual reuneix á una interpretació felís y rasonada del natural, un caràcter severament arquitectónich.

Per aquestas rahons y mérits, creu lo Jurat podria concedirli la execució del modelo, segons lo boceto presentat, exigintli pera la realisació del modelo restant, si aixís ho estima convenient la Comissió, l' boceto corresponent.

Distincions ofertes al autor dels dos millors bocetos de baixos relleus

S' otorgan al autor de las obras senyaladas de números 30 y 31, que tenen respectivament per lema «A Colon» y «Al descubridor de América.»

Lo Jurat ha cregut que l' feyan mereixedor d' aquesta distinció la grandiositat que ha sapigut imprimir al conjunt y la acertada composició y distribució de las figuras, en qual execució s' endevina una má experta en lo modelat y vigorosa é inteligent en la interpretació dels assumptos que ha escullit.

Sobressurt en las condiciones expressadas lo baix relleu número 31, essent d' esperar que n la execució definitiva de las obras, son autor no abusará del excessiu alt relleu que ha donat als bocetos indicats y procurarà l' més exacte rigorisme indumentari, no olvidant la caracterisació de la escena y las exigencias del art escultórich, en las obras d' aquest género.

Menció molt especial ha cregut devía fer lo Jurat del boceto senyalat de número 14, en lo qual, si be l' assumpto 's presenta confós y la execució total es algun tant defectuosa, descubreix, no obstant, en son autor exactes coneixements del baix relleu y presenta figuras correctament dibuixadas y agrupadas ab discreció y armonía.

D' igual consideració 's fan dignes los bocetos senyalats de número 15, en los quals se nota gust é inteligencia en la composició, aixís com execució esmerada y espontánea, en alguns fragments; debent fer notar aquest Jurat que per son tamany no 's troban dintre de las condiciones exigidas en lo programa de concurs, al qual ha faltat també l' autor de la obra anteriorment mencionada, presentant únicament un dels dos bocetos exigits.

Distincions ofertes al autor del millor boceto d' estatua representant á Catalunya

No s' adjudican.

Lo Jurat, á pesar de trobarse animat del més extens esperit de benevolensa, considerant que en cap de las quatre obras presentadas á concurs ha vist clarament simbolisadas la grandesa y magestat que requereix la personificació de Catalunya, si gran y poderosa per son passat, no menos digna d' esplendorosa significació per son present, de ilustració y activitat, ha cregut no podia concedir lo premi ofert á cap de las obras somesas á son exámen, per més que en alguna d' ellas se notessin mérits especials.

Digna de particular menció s' ha fet, no obstant, la obra senyalada de número 5, que té per lema «Labor prima virtus,» en la que no está mal sentida l' actitud reposada de la estatua y discretament modelats la major part dels compostos de la mateixa; si bé adoleix de poca magestat en son conjunt y falta d' espontaneïtat en la execució.

Distincions ofertes al autor del millor boceto d' estatua representant á Castilla

No s' adjudican.

Tenint en compte las rahons anteriorment expressadas, ha cregut lo Jurat que no debía premiar cap de las tres obras remesas al concurs; si be creu deu ferse especial consideració del boceto senyalat de número 21, que té per lema «Por su ley y por su rey,» en lo qual se deixan veure no escassas condiciones escultórichas que brillarian més si la interpretació del personatge y la dignitat que requereix una estatua simbólica del caràcter é importancia de la

indicada, fossen més estudiadas y manifestas.

Distincions ofertes al autor del millor boceto d' estatua representant á Aragón

Se concedeix á l' obra senyalada de n.º 7, que té per lema «Las glorias de mi patria son las mias.»

La fan ben acreedora de la distinció otorgada lo caràcter grandió y monumental de la obra, la digna y reposada actitud de la estatua, la filosófica y acertada interpretació del personatge y una execució desembarassada, fácil y espontánea.

Es d' esperar, no obstant, que al realisar son autor lo modelo definitiu procurarà estudiar millor l' actitud dels membres inferiors, que s' aparta algun tant del natural, donant al mateix temps més grandesa y acentuació al vestit.

Distincions ofertes al autor del millor boceto d' estatua representant lo regne de Leon

Se concedeix al boceto senyalat de n.º 16, que té per lema «Por Castilla y por Leon.»

Lo Jurat li otorga aquesta recompensa per la bella posició de la estatua y las bonas condiciones monumentals que demostra en sa composició y execució.

Precisa no obstant en la obra mencionada donar major noblesa al modo de sostenir lo mándoble y més severa actitud á la testa; estudiant ab detenció los vestits que cubreixen los membres inferiors, y acusant més directament lo natural, sense olvidar l' alsada á que deu anar colocada l' estatua.

Distincions ofertes al millor boceto representant lo Pare Boil

Se concedeix al autor del boceto número 6, que té per lema «Cristianisme.»

Lo Jurat se complau reconeixent en aquesta obra sérias condiciones d' escultura monumental; avalorant además aquest boceto la cristiana interpretació del personatge y la severa composició del grupo. A una exactitut rigurosa de proporcions s' uneix la bella naturalitat de las figuras, realzadas per una execució discreta y segura.

Es opinió d' aquest Jurat que la figura del indio deu destacar-se de la del monjo; y en la execució material de la obra definitiva, es precís major acentuació de masses á fi de produhir lo degut y armónich relleu.

Just y rasonable es, segons opinió del Jurat, mencionar lo grupo senyalat de número 1, que té per lema «Fé,» en lo qual, feta abstracció de alguna desproporció entre la figura principal y las secundarias, se notan qualitats molt recomenables de modelat y certa grandesa en la agrupació; essent de notar, molt especialment, alguna desproporció entre la figura principal y las secundarias, aixís com la disconformitat entre las midas proporcionals del plinto y las consignadas en lo programa de concurs, segons las quals, no es possible l' agrupació ideada per son autor.

Igualment mereix la consideració del Jurat, la obra senyalada de número 10, per son modelat, en general espontáneo y vigorós y per lo caràcter imprés en lo cap del monjo, qual figura es gran llástima comprometi, ab la desproporció de son ters inferior, l' efecte que indubtablement produhiria l' conjunt.

Distincions ofertes al autor del millor boceto de grupo representant l' astrólech catalá Ferrer de Blanes.

No s' adjudican.

Distincions ofertes al autor del millor boceto de grupo representant al capitá D. Pere de Margarit.

No s' adjudican.

Deu, no obstant, fer constar aquest Jurat lo pesar ab que no li ha sigut possible adjudicar

al autor de l'obra senyalada de número 2, que té per lema «Caballerosidad,» las distincions ofertes.

Era lley reguladora del Jurat lo terminantment disposat en lo programa de concurs y en sa conseqüència devían subjectarse las obras presentadas á las condicions clarament establertes en lo mateix.

Olvidant no obstant l'autor del boceto de que s'tracta, no solzament las alsadas marcadas, sinó també lo espay concedit pera l'agrupació, ha desarrollat l'assumpto ab entera llibertat y sense subjecció á las midas consignadas; demostrant, no obstant, coneixements molt celebrables, aixís en lo modelat com en la composició total de l'obra.

Tenint donchs en compte aquets mérits y la facilitat ab que son autor pot ajustar sa obra á las condicions arquitectónicas del monument, ha cregut lo Jurat realisar un acte de justicia, proposant á la Comissió se digni concedirli 'l premi si aixís ho estima convenient, exigint alguna major simplicitat en la composició general de l'obra, la qual millorarà indubtablement en sas condicions monumentals.

Distincions ofertes al autor del millor boceto de grup representant al escribà D. Lluís de Santàngel.

No s'adjudican.

Distincions ofertes al autor del millor boceto de estàtua representant á Cristófol Colon.

No s'adjudican.

Considerant lo Jurat la importancia extraordinaria d'aquesta obra, que ha d'esser, sens disputa, la més culminant del monument y la que requereix millor estudi y més felís interpretació del personatge que s'tracta de commemorar, ha cregut que á pesar dels mérits especials que reuneixen las obras senyaladas de números 9 y 17, no podia, tal com han sigut presentats los bocetos, concedir lo premi á cap d'ells.

Creu lo Jurat que en l'obra de que s'tracta no deuen olvidarse ni un moment las condicions propias de la escultura monumental; puig que 'l tamany colossal de la estàtua y la importantíssima elevació á que se la destina exigeixen coneixements artístichs y seguretats d'execució que la poca freqüència en la realització de obras d'aquesta naturalesa, autorizan, per no dir obligan, á tenir molt en compte.

Per altra part, los primors de la execució quedarán ofuscats per la distancia, las proporcions desnaturalizadas per lo escors, la propietat y 'l caràcter perduts en la immensitat del espay; salvantse únicament d'aquesta conflagració estètica, la silueta general de la obra, en la qual han de reunir-se, com en vivificant esperit, totas las condicions artístichs y materials de la estàtua, sens que cap d'ellas se manifesti visiblement, ni deixi, al propi temps, de contribuir á aquest total armónich é imponent, que ha d'esser la síntesis del Monument.

¿Reuneix en absolut alguna de las obras indicadas, las condicions que s'acaban de senyalar?

Lo Jurat creu que nó; y á aquest objecte exposa 'l judici que de las mateixas ha format.

En lo boceto número 9 se notan clarament: fermas y seguras condicions de modelat, grandiosa senzillés en la composició, energia y noblesa en l'actitut; però ni 'l mesquí é impropí accessori d'aquell globo terráqueo, empotrat en la figura, es tolerable, ni 'l caràcter del personatge s'imposa, ni la massa general de la estàtua destaca una silueta grandiosa y severa.

Y casi contraposats aquets vicis y qualitats se presentan en l'obra senyalada de número 17. En ella la riquesa del detall prospera, 'l senti-

ment de la figura deleita, y la actitut es digna; emperó ni la solidés escultórica afiansa aquesta obra genial, ni ha sapigut triunfar per complert del caràcter severament estatuari que requereix l'obra de que s'tracta, encara que hagi lograt trobar una silueta regularment bella, però desde una sola visual.

Li era donchs impossible al Jurat desconèixer las notables condicions de las duas obras mencionadas, ni callar los importants defectes de que las duas adoleixen; y en sa conseqüència acordá senyalarlas á la consideració de la ilustre Comissió executiva del Monument.

No terminarà 'l Jurat aquest dictámen, excellentíssim senyor, sens fer constar lo disgust ab que s'ha vist obligat, en justicia, á deixar desertas algunas de las recompensas ofertes: però creu de son deber cridar l'atenció de V. E. sobre las obras especialment mencionadas, á fi de que la Ilstre. Comissió Executiva del Monument acordi, respecte d'ellas, la otorgació de las recompensas que estimi convenient.

Véus' aquí donchs, Excm. senyor, lo resultat del minucios exámen de las obras que la ilustre Comissió Executiva del Monument tingué á be sometre á la deliberació del Jurat, qual comés ha realisat, ab la més esquisida imparcialitat y bona fé.

A V. E. donchs correspon desde ara fer lo mérit que estimi oportú de las consideracions formuladas en lo present dictámen.

Deu guardi á V. E. molts anys.

Barcelona 23 de Maig de 1883. — Francisco de Paula Rius y Taulet. — Joan Coll y Pujol. — Gayetá Buigas Munravá. — Francisco Miquel y Badía. — Lluís Puiggener. — Joan Roig. — Tomás Moragas. — Carlos Pirozzini Martí.

TEATRES

MOLT avans de venir la companyia dramática portuguesa, ja havia arribat aquí l'aura de la seva fama, portada per los diaris de Madrid. Verament, nosaltres creyam aquesta fama eczagerada, fundantnos en la manera grata com se pren á Castella tot lo que avuy es portugués, á causa de las bonas relaciones polítichs que tenen en la actualitat abdós regnes de la península Ibérica.

No hi ha que regatejar res á lo dit per los diaris madrilenys.

La nit de la inauguració de la companyia reberem una sensació molt desagradable al aixecarse 'l teló y sentir declamá' en portugués no entenent apénas als actors. Durant lo curs de la representació, ja acostumat l'oido y gracias á coneixer la obra, que era la comedia en dos actes de Dumas fill «Le demi-monde,» nos poguerem fer cárrech de la companyia lusitana que tan acertadament dirigeix lo primer actor Furtado Coelho.

Es aquest cómich un artista ab molts més facultats per la comedia que per lo drama, com nos ho probá en la frase final del de Octavi Feuillet «Dalila,» tenint grans disposicions pera director d'escena.

Lo gran, lo inmens d'aquesta companyia es la primera actriu Lúcida Simoes.

Té aquesta artista una figura esbelta, una femomia simpática, una mirada dolça y carinyosa, y una veu cristallina y armoniosa. Reuneix á aquestas dots físichs, un talent no comú en una dona, y una disposició y afició decididas per la escena. Una de las facultats que més adornan á la actriu es sa gran naturalitat, puig que sempre está en escena, y diu las frases dirigintse sols als actors sense *subrallarne cap* (vici casi general en lo teatre), prescindint complerta-

ment del públich que té devant. Ab totas aquestas facultats está en la comedia á la altura de totas las eminencias qu'hém vist en lo teatre, y en lo drama las sobrepuja. Los pochos espectadores que li hem vist desempenyar la «Teresa Raquin,» de Zolá, hem tingut la sort de veure un acontexement dramátich poch freqüent en nostre país, y sols comparable als que 'ns proporcioná molts anys enrera la gran Ristori, ab la *Mirra* y la *Pia di Tolemey*.

Rebi aquesta notable actriu la nostra entusiasta enhorabona, y tinga la seguretat de qu'esperém que torni á venir á la terra catalana, per tributarli novament l'homenatge del nostre entusiasme.

**

La Societat de Concerts n'ha donat tres en lo teatre Lírich, dirigits per lo mestre Ribera, al qual debém l'haver sentit per primera vegada lo prelude de *Parsifal* de Wagner, que fou molt aplaudit per la concurrencia, com *L'Occéa* de Rubinstein y la *Marxa turca* de Michaelis.

**

En nostra próxima revista 'ns ocuparem dels teatres del passeig de Gracia.

J. M. PASCUAL.

CERTAMENS

Ateneo Igualadí de la classe obrera

En lo Certámen literari que s'celebrará 'l 21 d'Agost, podrán obter los poetas y escriptors catalans als següents premis:

Una flor natural, que s'adjudicará al autor de la més inspirada «poesia amorosa.» Lo poeta que resulti guanyador d'aquest premi deurá ferne present á la dama de sa elecció, la qual será proclamada *reyna de la festa* y farà entrega dels demés premis als que 'n sigan guanyadors.

Una abella d'or, á la mellor «poesia lírica dedicada á Igualada.»

Un brot d'alsina de plata, á la més inspirada composició poética que tinga per títol «Lo Jugador,» y posi de manifest los grans perjudicis que ocasiona 'l joch.

Un objecte d'art, á la mellor poesia de tema lliure.

Una planxa de plata grabada ab lo nom del autor, al qui mellor descriga, en prosa ó vers, «las ventatjas é inconvenients de la oposició, la utilitat y fins necessitat de la mateixa pera l'adelantó, la civilisació y la vida á la vegada que ella pot donar per resultat lo retrocés y la mort.»

Un exemplar de la Divina Comedia, del Dante, al qui mellor descriga en vers «los efectos de la enveja y de sa germana la calumnia.»

Una arna de plata, á la mellor poesia humorística.

Una ploma d'or esmaltada, á la composició en prosa ó vers, que mellor canti «la memorable acció del Bruch, y probi ademés ab major acopi de datos la principal part que en ella hi prengué lo sometent d'Igualada sobre tots los altres sometents.»

Un petit picot de plata, eyna del minayre, com emblema del treball, al autor del mellor escrit en prosa sobre 'l següent tema: «La falta d'aygua pera las necessitats de la vida y de la industria deté lo desenrotllo y progrés dels pobles.»

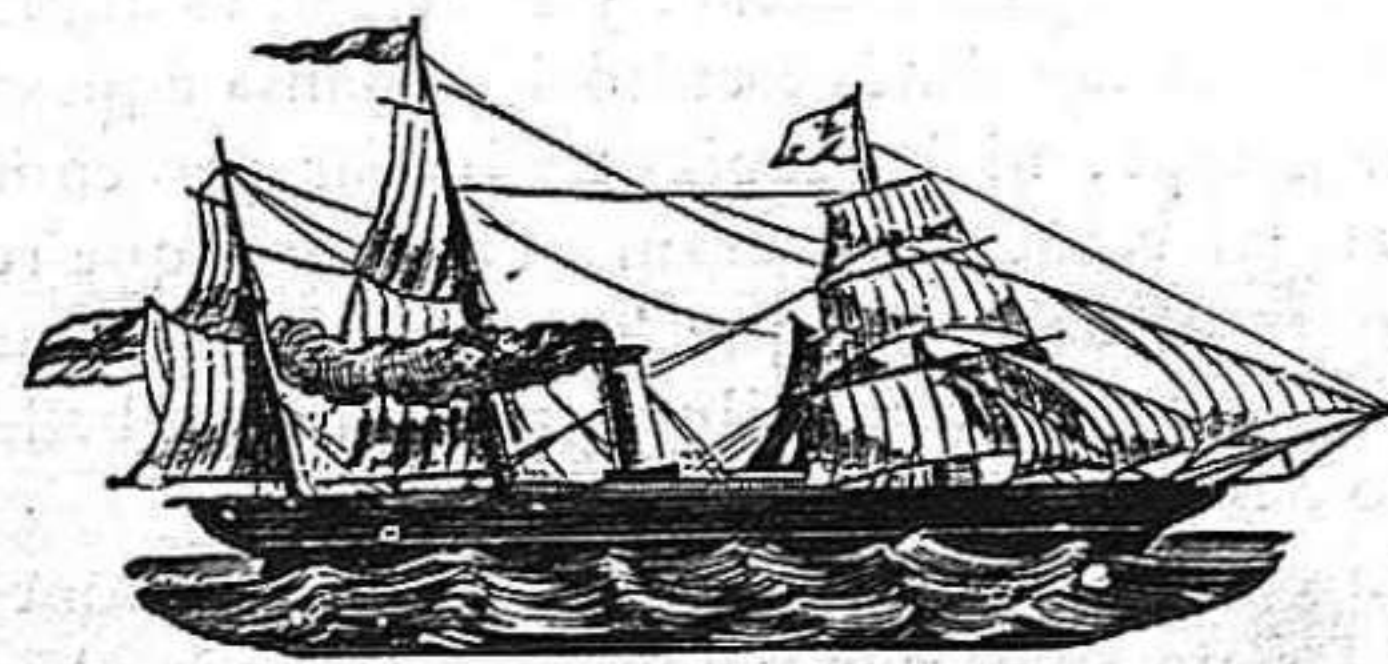
Un exemplar de la Historia de España, per D. Antoni Alcalá Galiano, al autor de la mellor composició sobre 'l següent tema: «Apunts històrichs de lo succehit á Igualada durant la guerra de successió.»

S'adjudicarán *accéssits* consistentes en títols de *soci de mérit del Ateneo*, als escrits que 'n sian mereixedors.

Los escrits que obtin als mencionats premis deurán esser inédits y enviats en la forma de costum abans del dia 10 del próxim Agost á la Secretaría del Ateneu Igualadí de la classe obrera.

L'Ateneu se reserva per un any la propietat de las obras premiadas.

VAPORS-CORREUS DE LA AVANS DE A. LOPEZ Y C.^A

COMPANYIA TRASATLÀNTICA AVANS DE A. LOPEZ Y C.^A

SERVEY PERA PUERTO-RICO, HABANA Y VERACRUZ

Servey pera COLON y PACIFICH

Sortidas	Barcelona	los dias 4 y 25	} de cada mes.
	Valencia	> 5	
	Málaga	> 7 y 27	
	Cádiz	> 10 y 30	
	Santander	> 20	
	Coruña	> 21	

Los vapors que surten los dias 4 de Barcelona y 10 de Cádiz admeten carrech y passatjers pera LAS PALMAS (Gran Canaria) y VERACRUZ. Los que surten los dias 25 de Barcelona y 30 de Cádiz, y 'ls que surten lo 20 de Santander y

lo 21 de Coruña, enllasant lo serveys antillans de la mateixa Companyia Trasatlántica en combinació ab lo ferro carril de Panamá y línea de vapors del Pacífich prenen cirrech a flete corregut pera 'ls següents punts:
Litoral de Puerto-Rico.—San Juan de Puerto-Rico, Mayagüez, Ponce y Aguadilla.
Litoral de Cuba.—Santiago, Gibara y Nuevitas.
América Central.—Sabanilla, Colco y tots los principals ports del Pacífich, com Punta Arenas, San Juan del Sur, San José de Guatemala, Champerico, Salina Cruz.
Nort del Pacífich.—Tots los ports principals desde Panamá a California, com Acapulco, Manzanillo, Mazatlan y San Francisco de California.
Sud del Pacífich.—Tots los ports principals de Panamá a Valparaiso, com Buenaventura, Guayaquil, Payta, Callao, Arica, Iquique, Caldera, Coquimbo y Valparaiso.

Rebaiwas a familias.—Preus convencionals pera estajtes de luxo.—Rebaiwas de passatjes d' anada y tornada.—Billets de 3.ª classe pera l' Habana, Puerto-Rico y sos litorals a 35 duros De 3.ª preferent ab més comoditat a 50 duros pera Puerto-Rico y 20 duros pera Espanya.

Lo 25 de Juny sortirà d' aquest port LO VAPOR, **MENDEZ NUÑEZ** pera CADIZ, escalas y demés serveys corresponents

Consignataris: senyors D. Ripol y Companyia, plassa del Palau, cantonada al carrer de la Marquesa. Nota. Aquesta agencia pot facilitar directament als carregadors los medis de assegurar las mercancías y efectes trasportats per los vapors de la Companyia, fins a verificar la entrega de certas mercancías y efectes en los punts de consignació.

LA ILUSTRACIÓ CATALANA

Desitjosa aquesta Empresa de complaure als subscriptors, ha encarregat á un acreditat taller d' enquadernacions la confecció de luxosas tapas, tant pera enquadernar los números corresponents al any passat com pera l' exposició de números solts, que pot oferir en Barcelona als preus següents:

- TAPAS ab dibuixos daurats y negres, cantoneras y claus de metall, llom de xagri y tela inglesa, propias pera cassinos, cafés, etc., etc. Rs. 36
- ENQUADERNACIÓ del volum del passat any ab tapas de gran luxo.. . . . » 36
- TAPAS solas, tela inglesa, pera l' enquadernació de volums.. . . . » 22
- Ademés podem oferir alguns exemplars que quedan de la colecció completa de LA ILUSTRACIÓ CATALANA als preus de
- COLECCIÓ COMPLETA dels tres anys, enquadernada (2 volums).. Rs. 230
- COLECCIÓ COMPLETA dels tres anys, sense enquadernar » 160

Las demandas se dirigen a l' Administració - Jovellanos, 2, pral. - Barcelona

CAMISERÍA Y CORBATERÍA

DE SOLANAS Y PONS

CONFECCIÓ PERA SENYORAS

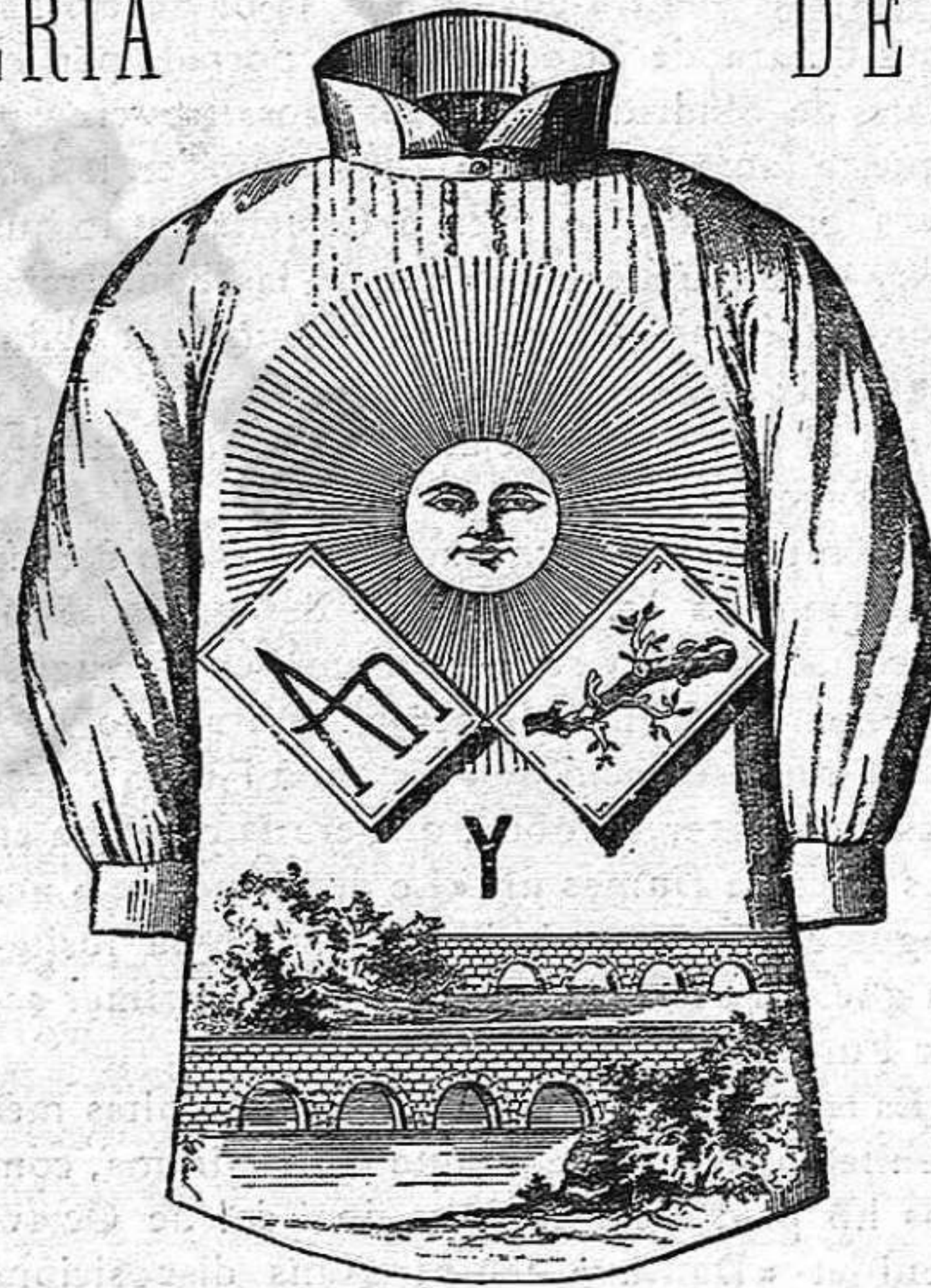
CAMISAS

CHAMBRAS—ENAGUAS

CAMISOLINS

COLLS-PUNYS-PENTINADORS

BARCELONA. 16, BOQUERÍA

CONFECCIÓ PERA CABALLERS

CAMISAS

COLLS — PUNYS

PECHERAS

CALSOTETS — CAMISETAS

BARCELONA. 16, BOQUERÍA

TALLERS DE REPRODUCCIONS ARTÍSTICAS

212 - GRANVÍA - 212
BARCELONA

THOMAS

14 - CANUDA - 14
BARCELONA

GRABAT PANICONOGRÁFICH Y FOTOGABAT

Reproduccions de dibuixos de totas classes, manuscrits, mapas, música, estamperia, etc., etc., en clixés tipográfichs

PRIVILEGI EXCLUSIU PERA L' APLICACIÓ DEL TON PAPIER

Reservats los drets de reproducció artística y literaria || TIPOGRAFÍA DE E. ULLASTRES. RONDA DE LA UNIVERSITAT, 6 || S' envian números de mostra fora de Barcelona